EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2021.9.29.
COM(2021) 592 final

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról szóló, 2009. június 18-i 2009/52/EK irányelv alkalmazásáról

Bevezetés

Az irreguláris migráció révén az EU-t érő kihívások kezelése az egyik fontos eleme **a migrációra vonatkozó átfogó, hosszú távú és fenntartható megközelítésnek**, amelyre az új migrációs és menekültügyi paktum[1] keretében tettünk javaslatot. Az említett megközelítés szavatolja a migráció, a menekültügy, az integráció és a határigazgatás területére vonatkozó uniós szakpolitika következetes fejlesztését, ami az EU-ba történő nem biztonságos és irreguláris érkezések megelőzését hivatott elősegíteni. Az új paktum célja az irreguláris migráció megfékezése, a migránsok szervezett kizsákmányolásának megelőzése, valamint a védelemre szorulók fenntartható és biztonságos, legális beutazási lehetőségeinek előmozdítása. A migránscsempészés elleni, a 2021–2025-es időszakra vonatkozó megújított uniós cselekvési terv[2], amely e jelentéssel együtt kerül előterjesztésre, eszközöket biztosít a bűnözői csempészhálózatok elleni küzdelemhez és az irreguláris migráció sikeres megfékezéséhez, szoros partnerségben a tagállamokkal, az uniós intézményekkel és szervekkel, valamint a partnerországokkal.

Az irreguláris migráció sikeres kezelése érdekében foglalkozni kell azokkal az **ösztönző tényezőkkel** is, amelyek arra késztetik a migránsokat, hogy nekivágjanak az EU felé irányuló veszélyes útnak. Ezek egyike annak a lehetősége, hogy a jobb életet remélő irreguláris migránsok **munkát találhatnak az informális gazdaságban**[3], és az így szerzett forrásokkal támogathatják a származási országban maradt családtagjaik megélhetését, noha egyúttal kiszolgáltatott helyzetbe kerülnek a visszaélésekkel és kizsákmányolással szemben. Az irreguláris migránsok illegális foglalkoztatása összetett jelenség, amely számos területet érint, többek között a migrációs, a foglalkoztatási és szociális politikát, a költségvetési politikát, valamint a személyhez fűződő jogok tiszteletben tartását. Az illegális foglalkoztatás mértéke és előfordulása ugyan eltérő a magánháztartások, a kis- és középvállalkozások és a nagyvállalatok, valamint a különböző gazdasági ágazatok esetében, mindazonáltal az illegális foglalkoztatás lehetővé teszi, hogy a munkaerőköltségeket csökkenteni kívánó és a szabályok megkerülésére kész munkáltatók **hasznot húzzanak azokból a munkavállalókból**, akik hajlandóak alacsony képzettséget igénylő, alacsonyan fizetett munkát vállalni olyan munkaerő-igényes ágazatokban, mint az építőipar, a mezőgazdaság, a takarítás és a szállodaipar/vendéglátás.

Ezen túlmenően az EU-ban való tartózkodásra nem jogosult személyek illegális foglalkoztatása – hasonlóan a tartózkodásra igen, de munkavállalásra nem jogosult személyek be nem jelentett munkavégzéséhez, és általában véve az informális gazdasághoz — **gazdasági szempontból káros**, mivel államháztartási bevételek, adóbevételek és társadalombiztosítási járulékokból befolyó bevételek kieséséhez vezet, leszorítja a béreket és rontja a munkakörülményeket, valamint tisztességtelen versenyt eredményez a vállalkozások között[4].

[1] COM(2020) 609 final.
[2] COM (2021) 591.
[3] A Nemzetközi Munkaügyi Szervezetnek (ILO) a tisztességes munkáról és az informális gazdaságról szóló határozata (2002) úgy határozza meg az „informális gazdaság” fogalmát, mint „munkavállalók és gazdasági egységek által végzett gazdasági tevékenységet, melyet – jogilag vagy a gyakorlatban – egyáltalán nem vagy nem kielégítő mértékben szabályoz hivatalos megállapodás”.
[4] Az Európai Migrációs Hálózat összefoglaló jelentése – Harmadik országbeli állampolgárok illegális foglalkoztatása az Európai Unióban (2017), 10. o.

Az illegális foglalkoztatás emellett azzal a veszéllyel jár, hogy **sérülnek a migránsok személyhez fűződő és szociális jogai**, különösen a munkaerő-kizsákmányolás, a bizonytalan élet- és munkakörülmények, valamint a szociális védelem hiánya vagy korlátozottsága miatt. Emellett a munkaerő-kizsákmányolás egyes esetekben a súlyos és szervezett bűnözéshez is kapcsolódhat, akár a munkaerő-kizsákmányolás céljából folytatott emberkereskedelem, akár az irreguláris migránsok csempészhálózatok általi kizsákmányolása révén, amikor az adott személy adósrabszolgaságba kényszerül, vagyis kizsákmányoló munkafeltételek mellett kénytelen dolgozni adósságának törlesztése érdekében. A bűnszervezetek az EU-ban már irregulárisan tartózkodó migránsokat is a hálójukba kerítik, arra kényszerítve őket, hogy rendkívül kizsákmányoló körülmények között dolgozzanak, kihasználva kiszolgáltatottságukat és hajlandóságukat arra, hogy bármilyen munkalehetőséget elfogadjanak az EU-ban maradás és a jövedelemszerzés reményében[5].

Nehéz megbecsülni az EU-n belüli illegális foglalkoztatás mértékét, mivel a tagállamok informális gazdaságával összefüggő, „rejtett" jelenségről van szó. Vannak arra utaló jelek, hogy az irreguláris migránsok illegális foglalkoztatása nagyobb mértékű, ha nagyobb az informális gazdasági tevékenység aránya[6]. Bár becslések szerint az informális foglalkoztatás[7] az EU-ban átlagosan az összes foglalkoztatás 16,8 %-át teszi ki[8], az irreguláris migránsok illegális foglalkoztatásának mértékét – különös tekintettel a nemspecifikus és gyermekközpontú szempontokra[9] – még nehezebb számszerűsíteni, ugyanis változatlanul nehéz megbecsülni az irreguláris migrációt.

Az irreguláris migráció elleni küzdelemnek az elsősorban annak megelőzését célzó, megerősített intézkedések mellett továbbra is központi eleme az irreguláris migránsok foglalkoztatásának hatékony tilalma, ami egyúttal az irreguláris migráció gazdasági és társadalmi hatásait is csökkenti, többek között a személyhez fűződő jogok védelme révén.

1. A közlemény célkitűzései

A **munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv**[10] konkrét európai jogi keretet biztosít a más harmadik országbeli állampolgárokhoz képest bizonytalanabb és kiszolgáltatott helyzetben lévő irreguláris migránsok illegális foglalkoztatásának megelőzéséhez és az arra való reagáláshoz. Bár a jogszerűen tartózkodó migráns munkavállalók foglalkoztatásának és jogsérelmeinek kezelése hasonlóképpen fontos, ők nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá,

[5] A súlyos és szervezett bűnözés általi fenyegetettségről szóló, 2021. évi uniós értékelés (Europol).

[6] Az Európai Migrációs Hálózat összefoglaló jelentése – Harmadik országbeli állampolgárok illegális foglalkoztatása az Európai Unióban (2017), 14. o.

[7] Az informális foglalkoztatással kapcsolatban a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet „Az informális foglalkoztatás meghatározása és mérése" című jelentése (2005) az atipikus, alternatív, rendszertelen, bizonytalan foglalkoztatásra utal.

[8] A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) tájékoztatója, Az EU informális gazdaságának áttekintése, https://www.ilo.org/budapest/WCMS_751319/lang--en/index.htm

[9] Az Európai Migrációs Hálózat Harmadik országbeli állampolgárok illegális foglalkoztatása az Európai Unióban (2017) című összefoglaló jelentése rámutatott, hogy a tanulmányban részt vevő tizenegy tagállam által szolgáltatott statisztikai adatok alapján – ami a nemek közötti megoszlást illeti – az adatokat szolgáltató tagállamokban túlnyomórészt (a ciprusi 69 %-tól a litvániai és szlovákiai 100 %-ig) férfiakról állapították meg, hogy illegálisan dolgoznak.

[10] Az Európai Parlament és a Tanács 2009/52/EK irányelve (2009. június 18.) az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokat foglalkoztató munkáltatókkal szembeni szankciókra és intézkedésekre vonatkozó minimumszabályokról (HL L 168., 2009.6.30., 24. o.).

mivel rájuk a legális migrációt szabályozó uniós keret[11] és az egyedi nemzeti jogszabályok vonatkoznak.

Az irányelv által megállapított szabályok arra kötelezik a munkáltatókat, hogy ellenőrizzék a harmadik országbeli állampolgárok EU-n belüli tartózkodáshoz való jogát, valamint szankciókat vezet be az irreguláris migránsokat foglalkoztató munkáltatókkal szemben, meghatározva az illegális foglalkoztatással kapcsolatos minimumszabályokat és felderítési mechanizmusokat. Az irányelv emellett intézkedéseket határoz meg **az irreguláris migránsok jogainak védelme** céljából, és mechanizmusokat alakít ki az elmaradt járandóságok kifizetésére, az illegális foglalkoztatási helyzeteket felfedő panasztétel megkönnyítésére, valamint a ideiglenes tartózkodási engedély kiadására a különösen súlyos visszaélést elkövető munkáltatók áldozatai számára, hogy részt vehessenek a büntetőeljárásban.

Az irányelv **rugalmasságot** biztosít a tagállamoknak ahhoz, hogy célkitűzéseinek elérése érdekében eltérő megközelítéseket dolgozzanak ki, amelyek segítségével figyelembe vehetik a munkaerőpiaccal, az illegális foglalkoztatás és migráció szerepével és a jogsértések súlyosságával kapcsolatos nemzeti sajátosságokat. Ugyanakkor valamennyi tagállamnak gondoskodnia kell arról, hogy a szabályok sikeresen visszaszorítsák az irreguláris migrációt és kezeljék az illegális foglalkoztatást. Azok a nemzeti megközelítések, amelyek hatástalanok az illegális foglalkoztatással szemben, nem csökkentik az illegális gazdaság vonzerejét az irreguláris migránsok számára, és nem járulnak hozzá a szabálytalan érkezések számának csökkentéséhez, így **minden tagállamra és az EU migrációs politikájának egészére dominóhatást gyakorolnak**.

Ez a közlemény az irányelv **gyakorlati alkalmazását** tárgyalja, miután a Bizottság **az új paktum keretében bejelentette**, hogy meg fogja vizsgálni, miként lehetne megerősíteni az irányelv hatékonyságát, és fel fogja mérni, hogy szükség van-e további intézkedésekre. Ennek keretében a Bizottság kapcsolatba fog lépni a „*be nem jelentett munkavégzés kezelésére irányuló együttműködés erősítését célzó európai platformmal*, amely az újonnan létrehozott Európai Munkaügyi Hatóság munkacsoportja (a továbbiakban: a be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó európai platform).

Ez a közlemény eleget tesz a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv 16. cikkében előírt azon kötelezettségnek is, hogy a Bizottság rendszeresen jelentést nyújtson be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. A közlemény meghatározza az **irányelv végrehajtásának megerősítéséhez szükséges intézkedéseket**, az alábbi három fő cselekvési területre összpontosítva: a munkáltatókkal szembeni szankciók, az irreguláris migránsok jogainak védelme és a vizsgálatok. A közlemény többek között megvizsgálja a 6. cikk (2) bekezdésének és a 6. cikk (5) bekezdésének végrehajtását, amelyek az elmaradt járandóság

[11] A legális migrációt szabályozó uniós keret (az összevont engedélyről szóló irányelv), (2011/98/EU), a kékkártya-irányelv (2009/50/EK), az idénymunkásokról szóló irányelv (2014/36/EU), a vállalaton belül áthelyezett személyekről szóló irányelv (2014/66/EU), a hallgatókról és kutatókról szóló irányelv ((EU)2016/801), a huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkezőkről szóló irányelv (2003/109/EK)) olyan szabályokat állapít meg, amelyek a harmadik országbeli állampolgárok számára a lakóhelyük szerinti tagállamok állampolgáraival egyenlő bánásmódot biztosítanak, többek között a munkafeltételek, a munkahelyi egészség és biztonság, a szakképzés és a tanácsadási szolgáltatások tekintetében.

kifizetésére vonatkozó kereset benyújtására szolgáló hatékony eljárásra, illetve a korlátozott időtartamra szóló tartózkodási engedély kiadására vonatkoznak.

A közlemény a 2014. májusi első végrehajtási jelentést[12] követi, és a tagállamok és az érdekelt felek széles köre – nevezetesen szakszervezetek, munkáltatói és vállalkozói szövetségek, nem kormányzati szervezetek és a migránsok képviselői – által szolgáltatott minőségi és mennyiségi információkra[13] épül (ideértve a 2019-es és a 2020-as vizsgálatokra és azok eredményeire vonatkozó adatokat is). Figyelembe veszi továbbá az Alapjogi Ügynökségnek az irreguláris migránsok munkaerő-kizsákmányolással szembeni védelmével kapcsolatos munkáját[14]. Noha a közlemény a további lépések felvázolására törekszik, elismeri, hogy a Bizottság rendelkezésére álló **információk jelentős hiányosságokat mutatnak**, ami megnehezíti a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv hatásával és hatékonyságával kapcsolatos végleges következtetések levonását. Ez a közlemény az említett információhiány megszüntetésére irányuló konkrét intézkedéseket terjeszt elő.

2. Illegális foglalkoztatás és a munkáltatókkal szembeni szankciók

Az illegális foglalkoztatással szembeni hatékony, arányos és visszatartó erejű pénzügyi és büntetőjogi szankciók továbbra is alapvetően fontosak ahhoz, hogy a munkáltatók kevesebb késztetést érezzenek irreguláris migránsok alkalmazására. A szankcióknak ellensúlyozniuk kell az irreguláris migránsok foglalkoztatásából származó gazdasági előnyöket. A munkáltatókkal szembeni szankcióknak tükrözniük kell a bűncselekmény súlyosságát is, és arányosan kell reagálniuk a jogsértés – különösen kizsákmányoló munkafeltételek (pl. folytatólagos jogsértés, jelentős számú irreguláris migráns alkalmazása és az emberkereskedelem áldozatainak foglalkoztatása) esetén növekvő – súlyosságára. A szankciók hatékony és arányos alkalmazása akkor **visszatartó erejű**, ha a lelepleződés és a szankciók kockázata meghaladja az irreguláris migránsok alkalmazásából származó gazdasági előnyöket.

Ezen elvek alapján a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv a munkáltatókkal szembeni pénzügyi és büntetőjogi szankciókra vonatkozó minimumszabályokat állapít meg, és kiegészítő közigazgatási intézkedéseket határoz meg az illegális foglalkoztatás visszaszorítása érdekében, például az állami kedvezmények megvonását vagy a közbeszerzési szerződésekből való kizárást. A tagállamok rugalmasan határozhatják meg a szankciók tényleges mértékét az adott nemzeti helyzettől, a jogsértés súlyosságától vagy attól függően, hogy a munkáltató természetes vagy jogi személy-e, továbbá a tagállamok az irányelvben meghatározott minimumszabályoknál szigorúbb előírásokat is bevezethetnek. Ugyanakkor

[12] COM(2014) 286 final; amely kimutatta, hogy bár valamennyi tagállam tiltja az illegális foglalkoztatást, és pénzügyi, adminisztratív vagy büntetőjogi szankciókat állapított meg, hiányosságok, széttagoltság és ellentmondások tapasztalhatók; a szankciók súlyossága jelentős eltéréseket mutatott, emiatt tovább kell vizsgálni az arányosságot és a visszatartó erőt. A dokumentum rávilágított arra, hogy van még mit javítani a biztosított védelem valamennyi területén, a munkáltatókkal szembeni keresetek, a panasztételi mechanizmusok és az információhoz jutás tekintetében is. Azt is feltárta, hogy komoly erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy a kockázatos ágazatok szisztematikus azonosítása révén javítsák a vizsgálatokat és azok rangsorolását.

[13] A tagállamok a Bizottság által készített kérdőív segítségével nyújtották be az irányelv végrehajtásra vonatkozó észrevételeiket.

[14] Alapjogi Ügynökség, Az irreguláris migránsok munkaerő-kizsákmányolással szembeni védelme: a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv szerepe (2021), elérhető a következő internetcímen: https://fra.europa.eu/en/publication/2021/employers-sanctions-against-exploitation

elsődleges fontosságú, hogy a belső határok nélküli térségben és az irreguláris migráció megelőzése érdekében közös alapon lépjünk fel az illegális foglalkoztatás ellen, és hogy valamennyi nemzeti rendszer hatékonyan működjön. Ha hiányosságok mutatkoznának egy vagy több tagállamban, az aláásná az illegális foglalkoztatásra és az informális gazdaságban munkát vállalni kész személyek irreguláris migrációjára gyakorolt visszatartó hatást, ami kihatna az EU migrációs politikájának egészére.

Illegális foglalkoztatásra különféle gazdasági környezetekben kerülhet sor, ideértve a magánháztartásokat, a kis- és középvállalkozásokat és a nagyvállalatokat. Fontos gondoskodni arról, hogy valamennyi típusú munkáltató **tájékoztatást kapjon, és tisztában legyen** a legális foglalkoztatás és munkaerő-felvétel lehetőségeivel, az illegális foglalkoztatás megelőzése és elkerülése érdekében teendő lépésekkel, valamint az irreguláris migránsok foglalkoztatásának kockázataival és következményeivel.

A tagállamok általában átültették az irányelv szankciókra vonatkozó rendelkezéseit a nemzeti jogszabályokba, bár a választott megközelítések jelentősen eltérnek egymástól, mivel azokat számos tényező befolyásolja (pl. az eltérő nemzeti szankcionálási rendszerek, az illegális foglalkoztatás társadalmi hatása és megítélése, a gazdasági helyzet és a bérszint, az illegális foglalkoztatás előfordulásának gyakorisága a gazdaságban). Ez tükröződik a jelentősen eltérő mértékű és hatókörű pénzügyi (1. táblázat) és büntetőjogi (2. táblázat) szankciókban, valamint az egyéb intézkedések (pl. az állami támogatásból vagy az uniós finanszírozásból való kizárás vagy a közbeszerzési szerződésekből való kizárás) alkalmazása tekintetében hozott különböző tagállami döntésekben. Emellett a szórványos és hiányos információk alapján nem alkothatunk teljes képet a munkáltatókkal szemben indított büntetőeljárásokról és a gyakorlatban alkalmazott szankciókról, ami **megnehezíti annak teljes körű értékelését, hogy milyen hatást fejt ki az irányelv** az illegális foglalkoztatással szembeni, valamennyi tagállamra kiterjedő hatékony szankcionálási megközelítés, valamint a hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciók biztosítása tekintetében.

2.1. Pénzügyi szankciók

Az irányelv előírja, hogy az irreguláris migránsokat foglalkoztató munkáltatókat a foglalkoztatott irreguláris migránsok számával arányosan növekvő pénzügyi szankciókkal kell sújtani, amelyek csökkenthetők azokban az esetekben, amikor a foglalkoztatás magáncélból történik (pl. háztartási segítségnyújtás). Amint arról 2014-ben már beszámoltunk, valamennyi tagállam átültette a munkáltatókkal szembeni pénzügyi szankciókra vonatkozó szabályokat. A munkáltatókkal szembeni pénzügyi szankciók gyakorlati alkalmazásával kapcsolatos információk hiánya azonban nem teszi lehetővé az e területen kifejtett hatás végleges értékelését. A rendelkezésre álló kevés információ azt mutatja, hogy **jelentős különbségek vannak a jogi személyekre alkalmazott**, foglalkoztatott irreguláris migránsonként számítandó **pénzbüntetések mértékében**: a minimális szankciók mértéke a belgiumi 300 EUR-tól a horvátországi körülbelül 10 000 EUR-ig, a maximális szankcióké pedig a Belgiumban, Cipruson és Észtországban alkalmazott 3 000 EUR-tól az olaszországi 43 000 EUR-ig terjed.

A **szankciók arányosságára** nézve jelzésértékű, hogy azok az érintett tagállamban érvényes havi minimálbér körülbelül 1,5-szereséről[15] a havi minimálbér 92-szeresére[16] vagy akár 700-szorosára[17] is emelkedhetnek. Ezen túlmenően a legtöbb tagállam[18] nemzeti jogszabályai előírják a pénzbüntetés összegét vagy annak minimális mértékét, valamint azt, hogy ez milyen mértékben emelkedik a foglalkoztatott irreguláris migránsok számával arányosan, a többi tagállam pedig az igazságszolgáltatásra bízza a pontos összeg meghatározását az érintett irreguláris migránsok számától függően[19].

A tagállamokban alkalmazott pénzbüntetések mértéke közötti különbség számos tényezőtől függ, például az adott tagállam gazdasági helyzetétől vagy minimálbérszintjétől. Továbbá a munkáltató típusa (pl. háztartás vagy vállalkozás) szintén befolyásolja a szankciók mértékét és jellegét. A tagállamoknak azonban gondoskodniuk kell arról, hogy **a szankciók mértéke közötti különbség indokolt legyen, és hogy a szankciók minden tagállam esetében hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek legyenek**.

A szigorúbb szankciórendszerrel rendelkező tagállamok úgy ítélik meg, hogy **a nagyobb összegű pénzügyi szankciók megfelelő visszatartó erővel bírnak** az illegális foglalkoztatással szemben, ugyanakkor megállapítható, hogy **a szankciók nem jelentenek kellő visszatartó erőt** az alacsonyabb összegű szankciókat alkalmazó vagy olyan tagállamok esetében, ahol a szankciók kiszabásának kockázata alacsonynak tekinthető az illegális foglalkoztatásból származó potenciális nyereséghez képest[20]. Ezért jelzésértékű, hogy 2014 óta tizenegy tagállam módosította jogszabályait a kiszabott pénzbüntetés összegének növelése érdekében. Az Alapjogi Ügynökség szintén megemlíti, hogy a legtöbb tagállamban a munkáltatókkal szemben kiszabott szankciók és büntetések a gyakorlatban nem elég szigorúak ahhoz, hogy visszatartsák a munkáltatókat az illegális foglalkoztatástól[21]. Ezen túlmenően a be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó európai platform munkájának tanúsága szerint a jól működő szankciórendszer és a szankciók foganatosítása mellett a jó és egyértelmű struktúrák is fontosak a jogkövetés ösztönzéséhez és megkönnyítéséhez[22].

2.2. Büntetőjogi szankciók

A munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv értelmében **az illegális foglalkoztatás súlyos eseteire** büntetőjogi szankciókat (például büntetőbírságot, szabadságvesztést vagy egyéb büntetéseket) kell alkalmazni olyan súlyosbító körülmények esetén, mint az ismétlődő jogsértések, jelentős számú irreguláris migráns foglalkoztatása vagy

[15] Lettország.
[16] Bulgáriában a szankciók a havi minimálbér 3-szorosától 92-szereséig (2 000 BGN-től 60 000 BGN-ig) terjedhetnek.
[17] Csehországban a szankciók a havi minimálbér 5-szörösétől 700-szorosáig (50 000 CZK-től 10 000 000 CZK-ig) terjedhetnek.
[18] Belgium, Bulgária, Észtország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Horvátország, Olaszország, Ciprus, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Hollandia, Ausztria, Románia, Szlovénia, Szlovákia és Svédország.
[19] Csehország, Németország, Lettország, Málta, Lengyelország, Portugália és Finnország.
[20] Az Európai Migrációs Hálózat összefoglaló jelentése – Harmadik országbeli állampolgárok illegális foglalkoztatása az Európai Unióban (2017), 30. o.
[21] Alapjogi Ügynökség, Súlyos munkaerő-kizsákmányolás: az Európai Unión belül mozgó vagy ide érkező munkavállalók (2015), 18-19. o.
[22] A be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó európai platform virtuális könyvtára a következő internetcímen érhető el: https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1495&langId=en

különösen kizsákmányoló munkafeltételek melletti foglalkoztatása, illetve az emberkereskedelem áldozatainak és kiskorúaknak a foglalkoztatása. A tagállamok többségében az illegális foglalkoztatás önmagában is bűncselekménynek minősül[23], a többi tagállam pedig általában az irányelvben előírt körülmények [24] megvalósulása esetén nyilvánította bűncselekménnyé az illegális foglalkoztatást.

Olaszországban, Németországban, Franciaországban és Svédországban 2014 óta **némi előrelépés történt a jogszabályi változtatások terén**, ami megkönnyíti a büntetőjogi szankciók gyakorlati alkalmazását[25]. Olaszország például eltörölte azt a követelményt, hogy a kizsákmányolásnak erőszak, fenyegetés és megfélemlítés útján kell megvalósulnia, és a munkavállalók kizsákmányoló feltételek melletti munkavégzés céljából történő felvételét és ilyen feltételek melletti foglalkoztatását minősítette bűncselekménynek. Németország bűncselekménnyé nyilvánította magát a kizsákmányolást és a haszonszerzést, és nem csupán egy adott személy kizsákmányoló munkára kényszerítését. Franciaország kiterjesztette a munkaügyi felügyelőség hatáskörét az emberkereskedelem, a kényszermunka és a szolgaságra kényszerítés bűncselekményének nyilvántartására. Svédország olyan jogszabályt fogadott el, amely fokozottan büntethetővé tette az emberkereskedelmet azáltal, hogy büntetni rendeli a félrevezetés vagy más személy kiszolgáltatott helyzetének, sebezhetőségének vagy nehéz helyzetének kihasználásával és kényszermunka révén elkövetett kizsákmányolást.

Azonban eltérések mutatkoznak a tagállamok között a büntetőjogi szankciók súlyossága tekintetében, amint azt a 2. táblázat is mutatja, mind az esetleges szabadságvesztés – 8 naptól 12 évig terjedő – hossza, mind pedig az alkalmazott pénzbüntetés összege tekintetében. Emellett jelentős információhiány tapasztalható a munkáltatókkal szembeni büntetőjogi szankciók gyakorlati alkalmazásával és a megindított eljárások számával kapcsolatban. Ezek a körülmények arra mutatnak, hogy az **irányelv korlátozott hatást** gyakorolt az illegális foglalkoztatás szankciók révén történő visszaszorítására, és még nem tudta megteremteni az EU egész területén alkalmazandó hatékony, arányos és visszatartó erejű szankciók jól működő keretét. A témával foglalkozó célzott konzultációk során gyűjtött, a szakszervezeteket és nem kormányzati szervezeteket képviselő érdekelt felek által szolgáltatott visszajelzések alátámasztják ezt a következtetést, mivel megerősítik, hogy a **kizsákmányoló munkáltatókkal szembeni szankciók alacsonyabbnak tűnnek** a be nem jelentett munkavégzésből és a szociális dömpingből származó **előnyöknél**. A tagállamoknak ezért meg kell vizsgálniuk, hogy a nemzeti szinten alkalmazott büntetőjogi szankciók mértéke eléggé elrettentő-e, és hozzájárul-e az illegális foglalkoztatás elleni szankciók hatékony keretének kialakításához.

[23] Belgium, Csehország, Németország, Észtország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Olaszország, Ciprus, Málta, Hollandia, Ausztria, Portugália, Románia, Szlovénia, Szlovákia, Finnország és Svédország.

[24] A munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv 9. cikke: Ha a jogsértés szándékosan és folytatólagosan kerül elkövetésre, jelentős számú harmadik országbeli állampolgárt vagy kiskorút érint, amennyiben a munkafeltételek különösen kizsákmányolóak vagy amennyiben a harmadik országbeli állampolgár emberkereskedelem áldozata.

[25] Alapjogi Ügynökség, Az irreguláris migránsok munkaerő-kizsákmányolással szembeni védelme: a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv szerepe (2021), 35. o.

2.3. Egyéb közigazgatási intézkedések

A pénzügyi és büntetőjogi szankciók mellett a tagállamok az irányelv 7. cikkének megfelelően egyéb közigazgatási intézkedéseket is alkalmazhatnak a munkáltatókkal szemben, például az állami kedvezmények megvonását vagy a közbeszerzési szerződésekből való kizárást, az állami támogatások visszafizettetését, a létesítmények átmeneti vagy végleges bezárását vagy a gazdasági tevékenység végzésére kiadott engedély visszavonását. Az irányelv rendelkezik továbbá a megnevezés és elmarasztalás lehetőségéről, és a bűncselekményt elkövető munkáltatók jegyzékének lehetséges közzétételéről.

Ezen intézkedések végrehajtása is jelentős eltéréseket mutat az egyes tagállamok között, beleértve e kiegészítő intézkedések alkalmazásának időtartamát is. Ezenfelül mindössze kilenc tagállam[26] foglalta bele mind a négy közigazgatási intézkedést nemzeti jogszabályaiba, és bár minden tagállam beépített legalább egy intézkedést nemzeti jogszabályaiba, **gyakorlatilag csak nyolc tagállam[27] számolt be arról, hogy alkalmazta is azokat**, ami megnehezíti ezen intézkedések hatékonyságának és hatásának teljes körű értékelését.

Úgy tűnik, hogy a létesítmények átmeneti vagy végleges bezárása vagy a gazdasági tevékenység végzésére kiadott engedély visszavonása a leggyakrabban alkalmazott intézkedés[28], viszont csak három tagállam[29] alkalmazza az állami kedvezmények megvonását vagy a közbeszerzési szerződésekből való kizárást, és egyetlen tagállam sem számolt be állami támogatások visszafizettetéséről. Csak hat tagállam[30] rendelkezik arról a lehetőségről, hogy közzétegyék az illegális foglalkoztatásért felelős munkáltatók jegyzékét. A kiegészítő intézkedések – például a közbeszerzésből, valamint a nemzeti és az uniós finanszírozásból való kizárás – **továbbra is nagymértékben kihasználatlanok, annak ellenére, hogy alkalmasak lehetnek** arra, hogy visszatartsák a munkáltatókat az irreguláris migránsok foglalkoztatásától[31].

Arra is fény derült, hogy a gyakorlatban gyakran **alvállalkozások** útján, munkaerő-toborzó és -kölcsönző vállalkozások bevonásával létesített összetett munkaviszony keretében, valamint **rövid távú munkát biztosító online platformokon** keresztül (pl. élelmiszer- és ételkiszállítás, szállítási szolgáltatás) alkalmazzák az okmányokkal nem rendelkező munkavállalókat, ami megnehezíti az irreguláris migránsokat foglalkoztató munkáltatók azonosítását. E tekintetben a teljes munkaadói lánc felelőssége hivatott védelmet nyújtani a migránsoknak, különösen azokban a gazdasági ágazatokban, ahol széles körben elterjedt az alvállalkozás, mint például az építőipar[32], valamint az online platformalapú munkavégzés újonnan kialakult gazdasági területén.

---

[26] Németország, Spanyolország, Franciaország, Litvánia, Ausztria, Lengyelország, Románia, Szlovákia és Svédország.

[27] Belgium, Görögország, Franciaország, Magyarország, Horvátország, Hollandia, Szlovénia és Szlovákia.

[28] Csak öt tagállam (Belgium, Görögország, Franciaország, Horvátország és Hollandia) számolt be arról, hogy a 2012 és 2019 közötti időszakban alkalmazta ezt az intézkedést.

[29] Magyarország, Szlovénia és Szlovákia.

[30] Bulgária, Ciprus, Franciaország, Hollandia, Portugália és Románia.

[31] Az Európai Szakszervezetek Szövetsége (ESZSZ) és az okmányokkal nem rendelkező migránsokkal kapcsolatos nemzetközi együttműködési platform (PICUM) által a célzott konzultációk keretében adott visszajelzések.

[32] Az okmányokkal nem rendelkező migránsokkal kapcsolatos nemzetközi együttműködési platform (PICUM) által a célzott konzultációk keretében adott visszajelzés.

Az érdekelt felek azonban úgy vélik, hogy ezek a rendelkezések **csekély hatással vannak a panasztételi eljárásokra és a láncfelelősség meghatározására**, tekintettel annak valószínűségére, hogy a nemzeti jog szerinti átvilágítási kötelezettséget vállalt vállalkozót nem vonják felelősségre, amint azt az irányelv 8. cikkének (3) bekezdése lehetővé teszi. Belgiumban[33] például a vállalkozó azáltal teljesíti „átvilágítási kötelezettségét", hogy az alvállalkozó pusztán írásbeli nyilatkozatot ad ki arról, hogy nem foglalkoztat és a jövőben sem fog foglalkoztatni irreguláris migránsokat, és ezzel mentesíti a fővállalkozót minden felelősség alól. **A tagállamoknak többet kell tenniük annak érdekében, hogy felelősségre vonják a fővállalkozókat** az alvállalkozói láncban elkövetett jogsértésekért, beleértve a közvetítők szabálytalan foglalkoztatásért való felelősségre vonását is, mivel az utóbbiak szerepe hasonló a munkáltatókéhoz.

2.4.A munkáltatókkal szembeni szankciók hatékonyságának javítását célzó intézkedések

Annak ellenére, hogy a tagállamok általában véve átültették az irányelvet, **nem lehet határozott következtetéseket levonni** arra vonatkozóan, hogy a gyakorlatban alkalmazott szankciók visszatartó erejűek, hatékonyak és arányosak-e, továbbá hogy jelentős mértékben elősegítik-e az irreguláris migránsok illegális foglalkoztatásának megelőzését.

Bár a tagállamok nemzeti szinten rugalmasan határozhatják meg a szankciók legmegfelelőbb mértékét, közös egyetértésre van szükség azzal kapcsolatban, hogy a gyakorlatban melyek minősülnek hatékony, arányos és visszatartó erejű szankcióknak, és miben áll azok hatása. A tökéletesített jelentéstételi mechanizmust ki kell egészíteni a bevált gyakorlatok cseréjével annak érdekében, hogy megismerhetővé váljanak a különböző nemzeti megközelítések és különösen azok, amelyek hatékonynak bizonyultak és visszatartó hatást fejtettek ki.

A Bizottság ösztönözni fogja a tagállamok és az érdekelt felek közötti **kölcsönös tanulást és a bevált gyakorlatok cseréjét**, és ehhez igénybe veszi majd a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelvre szakosodott, irreguláris migrációval foglalkozó bizottsági szakértői csoport támogatását. A bevált gyakorlatok cseréje lehetővé teszi majd a Bizottság számára, hogy szükség szerint támogassa a tagállamokat a hatékony, arányos és visszatartó erejű **szankciók mértékének** nemzeti szinten történő **meghatározásában és kiigazításában**, információkat gyűjtsön a szankcionálásra vonatkozó következetesebb megközelítés előmozdítása érdekében, valamint biztosítsa, hogy a szankciók képesek legyenek hatást gyakorolni az illegális foglalkoztatás és kizsákmányolás visszaszorítására.

Emellett **fel kell hívni a munkáltatók figyelmét és tájékoztatást kell adni számukra** arról, hogy milyen kockázatokkal és következményekkel jár, ha irreguláris migránsokat foglalkoztatnak, elősegítve ezzel a rendszer visszatartó hatásának fokozását. A Bizottság a be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó európai platform szakértelmének igénybevételével támogatni fogja a tagállamokat abban, hogy hatékony tájékoztató kampányokat dolgozzanak ki, amelyek különösen az illegális foglalkoztatásnak leginkább kitett ágazatokban tevékeny munkáltatókat, valamint azokat a szereplőket (pl. háztartások, kisvállalkozások) célozzák meg, amelyek esetleg nem jutnak hozzá könnyen a szóban forgó információkhoz. A Bizottság a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap révén pénzügyi támogatást is nyújt.

[33] Az Európai Szakszervezetek Szövetsége (ESZSZ) által a célzott konzultációk keretében szolgáltatott példa.

A Bizottság a jövőben:

- a közigazgatási és büntetőjogi szakértők támogatásával előmozdítja a tagállamok és az érdekelt felek közötti párbeszédet, amelynek célja, hogy segítséget nyújtsanak a tagállamoknak a nemzeti szintű pénzügyi és büntetőjogi szankciók mértékének meghatározásához és kiigazításához, valamint hogy összegyűjtsék a releváns információkat a nemzeti hatóságoktól;
- a be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó európai platform szakértelmének igénybevételével támogatást nyújt a tagállamoknak a kockázatos ágazatokban tevékenykedő munkáltatókat célzó figyelemfelkeltő és megelőző kampányok megtervezéséhez és végrehajtásához;
- újraindítja a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelvre szakosodott, irreguláris migrációval foglalkozó bizottsági szakértői csoport munkáját, a tagállamok számára szakértelmet, információcserét és támogatást biztosító hálózat formájában.

A tagállamok kötelesek:

- megvizsgálni a nemzeti szinten megállapított pénzügyi és büntetőjogi szankciók mértékét annak értékelése céljából, hogy azok hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek-e az illegális foglalkoztatással szemben;
- fokozni a munkáltatók tudatosságának növelésére és tájékoztatására irányuló tevékenységeket a legális foglalkoztatás és munkaerő-felvétel lehetőségeivel, az illegális foglalkoztatás megelőzése érdekében teendő lépésekkel, valamint az irreguláris migránsok foglalkoztatásának kockázataival és következményeivel kapcsolatban.

3. Az irreguláris migránsok jogainak védelmére irányuló intézkedések

A munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv 6. cikkének (2) bekezdése és 13. cikke jogokat biztosít az irreguláris migránsok számára annak szavatolása érdekében, hogy megfelelő tájékoztatást kapjanak az illegális foglalkoztatással kapcsolatos jogosultságaikról, panaszt nyújthassanak be a munkaügyi jogsértések miatt, és keresetet indíthassanak az elmaradt járandóságok kifizetéséért. Ezek a rendelkezések alapvetően fontosak ahhoz, hogy **védelmet nyújtsanak a migránsoknak a kizsákmányolás és a visszaélések kockázatával szemben**: a munkaügyi jogsértéseket bejelentő és a hatóságokkal együttműködő irreguláris migránsok elősegítik, hogy felelősségre vonják a munkáltatókat a meg nem fizetett bérekért, adókért és társadalombiztosítási járulékokért, egyenlő versenyfeltételeket biztosítva a munkaerőpiacon, és feltárva a munkavállalók kizsákmányolásának és a velük szemben elkövetett visszaéléseknek az eseteit.

További erőfeszítésekre van szükség **az irányelv védelmi elemeinek végrehajtása** terén, különösen az információhoz való hozzáférés, az igazságszolgáltatáshoz való jog és az elmaradt járandóságok kifizetése, valamint az ideiglenes tartózkodási engedélyek kiadása tekintetében.

3.1. Információhoz való hozzáférés

Ahhoz, hogy az irreguláris migránsok – különösen a visszaélést elkövető munkáltatók áldozatai – **ténylegesen hozzáférjenek az igazságszolgáltatáshoz, előfeltételként** biztosítani

kell, hogy a migránsok tájékozódni tudjanak az őket megillető jogokról, valamint hogy rendelkezésre álljanak a panaszok benyújtására és a jogi segítségnyújtásra vonatkozó támogatási mechanizmusok. A munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv eszközöket biztosít az irreguláris migránsok számára az őket megillető jogok hatékony gyakorlásához, és biztosítja, hogy szisztematikus tájékoztatást kapjanak arról a jogukról, hogy a kiutasítási határozat végrehajtása előtt keresetet indíthatnak az elmaradt járandóságok kifizetése iránt, továbbá hogy a származási országukba való visszatérésüket követően is megkaphatják az elmaradt járandóságot, és akár közvetlenül, akár harmadik felek közreműködésével panaszt nyújthatnak be a munkáltatókkal szemben (lásd a 3.2. szakaszt). Az irányelv tehát garantálja, hogy a tartózkodásra nem jogosultként az Unióban dolgozó migránsok az EU-n belül, de adott esetben külföldről is hatékonyan gyakorolhassák a jogaikat; ezeket a jogokat akkor is tiszteletben kell tartani, amikor a visszatérési irányelv[34] szerinti kiutasítási eljárások alkalmazandók, különösen akkor, ha lezárult a migráns munkavállaló egyéni helyzetének átfogó értékelése, és migrációs státuszuk meghatározásra került.

A tagállamok többsége csak **általános tájékoztatást nyújt a munkavállalók jogairól, nem pedig az irreguláris migráns munkavállalók sajátos helyzete szempontjából releváns, célzott információkat**. Egyes esetekben **a tájékoztatás** a munkahelyi egészségvédelmi és biztonsági szempontokra **korlátozódik**, és nem terjed ki az elmaradt járandóságra vonatkozó információkra. Ezenfelül, bár más tagállamok[35] célzott tájékoztatást nyújtanak, erre gyakran csak a kiutasítási eljárás részeként kerül sor[36]. Ez a helyzet **kedvezőtlen hatást gyakorol az irreguláris migránsokra**, akik nem kapnak elegendő tájékoztatást arról a lehetőségről, hogy származási országukba való visszatérésük előtt keresetet nyújthatnak be, illetve megkaphatják az elmaradt munkabérüket.

Az irányelv nem állapít meg szabályokat az irreguláris migránsok tájékoztatásának mikéntjére vonatkozóan, és a nemzeti gyakorlatok eltérnek a tekintetben, hogy **ki, mikor és hogyan nyújt tájékoztatást**[37]. A tagállamok többségében a munkaügyi felügyelőknek tájékoztatniuk kell a munkavállalókat a jogaikról; ez olyan bevált gyakorlat, amelyet valamennyi tagállamnak helyénvaló követnie. Léteznek azonban más eljárásmódok is. Ausztriában például az okmányokkal nem rendelkező munkavállalók számára létrehozott támogató központban adnak tájékoztatást, Olaszországban pedig egy külön formanyomtatványon, amely elmagyarázza az irreguláris migráns munkavállalók jogait, beleértve a munkáltató azon kötelezettségét, hogy kifizesse az elmaradt béreket, nyugdíj- és társadalombiztosítási járulékokat, és kifejti azt, hogy miként indítható kereset a munkáltatóval szemben; az ilyen információszolgáltatás azonban nem szisztematikus, és csak bizonyos idegen nyelveken érhető el. A Bizottság ösztönözni fogja a bevált gyakorlatok és tapasztalatok tagállamok közötti cseréjét annak érdekében, hogy azok hasznosíthatók legyenek az irreguláris migráns

[34] Az Európai Parlament és a Tanács 2008/115/EK irányelve (2008. december 16.) a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról (HL L 348., 2008.12.24., 98. o.).

[35] Ausztria, Belgium, Csehország, Észtország, Spanyolország, Franciaország, Litvánia, Luxemburg, Lettország, Málta, Szlovákia és Szlovénia.

[36] Pl. Horvátország, Ciprus, Portugália és Szlovákia.

[37] Az Európai Migrációs Hálózat összefoglaló jelentése – Harmadik országbeli állampolgárok illegális foglalkoztatása az Európai Unióban (2017), 36. o.

munkavállalóknak nyújtott tájékoztatás módjának javítására irányuló erőfeszítések során, és hogy jobban tudatosuljanak a meglévő jogok és lehetőségek.

A munkaerő-kizsákmányolás szempontjából az az egyik kockázati tényező, hogy **az irreguláris migránsok kevéssé ismerik jogaikat**, ugyanis előfordulhat, hogy az irreguláris migránsok maguktól nem tudják felismerni ezeket a kockázatokat, ami arra utal, hogy **javítani kell** a munkaközvetítő és munkaerőt rendelkezésre bocsátó vállalkozások, valamint a jogérvényesítő hatóságok (köztük a munkaügyi felügyelőségek) **információkhoz való hozzáférését** annak érdekében, hogy tájékoztatást nyújthassanak az irreguláris migráns munkavállalóknak az őket megillető jogokról, valamint arról, hogy hova fordulhatnak támogatásért és jogorvoslatért. Az érdekelt felek szintén rámutattak ugyanerre a problémára és az ebből következő szükségletre[38].

Az, hogy a migránsoknak nyújtott tájékoztatás gyakran korlátozott mértékű, továbbá hogy ezt a tájékoztatást nem szisztematikusan és nem az irreguláris migráns munkavállalók sajátos helyzetéhez igazítva biztosítják, **meghiúsítja az irányelv azon célját, hogy objektív és megbízható tájékoztatást nyújtsanak a migránsok számára az őket megillető jogok gyakorlásához**. Az elmaradt járandóságok kifizetése iránti, benyújtott és sikeresen lezárt keresetek számával, valamint az irreguláris migráns munkavállalók bejelentése alapján a visszaélést elkövető munkáltatókkal szemben indított eljárásokkal kapcsolatos elégtelen tagállami jelentéstétel azonban ebben a szakaszban nem teszi lehetővé e körvonalazódó tény alátámasztását.

3.2. Az igazságszolgáltatáshoz és a díjazáshoz való jog, valamint az ideiglenes tartózkodási engedélyek kiadása

Előfordulhat, hogy az irreguláris migráns munkavállalók – még ha kaptak is tájékoztatást a jogaikról – a kiutasítás lehetőségétől, jövedelmük elvesztésétől és egyes esetekben a munkáltatók megtorló intézkedéseitől tartva **visszariadnak attól, hogy panaszt nyújtsanak be** a munkáltatókkal szemben az elmaradt munkabérek kifizetése érdekében vagy feljelentést tegyenek lehetséges kizsákmányos esetén. Annak elkerülése érdekében, hogy az ilyen helyzetek ellehetetlenítsék az igazságszolgáltatáshoz való jog megfelelő érvényesítését, a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv **olyan konkrét mechanizmusok** kialakítását írja elő, amelyek révén **az irreguláris migránsok** közvetlenül vagy harmadik felek (pl. szakszervezetek, munkavállalói szövetségek és nem kormányzati szervezetek) közreműködésével akár akkor is **panaszt nyújthatnak be** az illetékes hatóságokhoz, ha már nem tartózkodnak a tagállamban[39]. Az irreguláris migráns munkavállalók az említett harmadik felektől támogatást is kaphatnak közigazgatási vagy polgári eljárások során[40]. Ezek a mechanizmusok az áldozatok jogairól szóló irányelv[41] végrehajtását is elősegíthetik, és biztosíthatják, hogy a bűncselekmények – különösen a munkáltatókkal szembeni szankciókról

[38] Az okmányokkal nem rendelkező migránsokkal kapcsolatos nemzetközi együttműködési platform (PICUM) és az Európai Szakszervezetek Szövetsége (ESZSZ) által a célzott konzultációk keretében adott visszajelzés.

[39] Csak Málta követeli meg, hogy a harmadik országbeli állampolgár személyesen jelen legyen a panasz benyújtásakor.

[40] Bulgáriában, Cipruson, Észtországban, Máltán, Szlovákiában, Finnországban és Svédországban a harmadik országbeli állampolgárnak jóvá kell hagynia, hogy a nevében eljárást indítsanak.

[41] Az Európai Parlament és a Tanács 2012/29/EU irányelve (2012. október 25.) a bűncselekmények áldozatainak jogaira, támogatására és védelmére vonatkozó minimumszabályok megállapításáról és a 2001/220/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról (HL L 315., 2012.11.14.).

szóló irányelvben meghatározott bűncselekmények – áldozataivá vált irreguláris migránsokat ne fosszák meg az igazságszolgáltatáshoz való joguktól[42].

A tagállamok különböző módokat választottak a **hatékony panasztételi mechanizmus** kialakítására. Az okmányokkal nem rendelkező migránsokkal kapcsolatos nemzetközi együttműködés platformja (PICUM) által készített tanulmány [43] azt mutatja, hogy (a tanulmányban vizsgált 15 tagállam közül) 13 tagállamban [44] léteznek olyan polgári és közigazgatási eljárások, amelyek révén a munkavállalók az elmaradt munkabérekre vonatkozó keresetet nyújthatnak be, 11 tagállamban[45] pedig van egy ellenőrző szerv is, amely az egyes munkavállalók panaszt tehetnek a jogos összegnél alacsonyabb bérkifizetésekkel kapcsolatban. A gyakorlat továbbá azt mutatja, hogy bár az illegálisan foglalkoztatott migránsok (függetlenül attól, hogy szabályosan vagy szabálytalanul tartózkodnak-e) húsz tagállamban az érvényes munkaszerződéssel rendelkezőkkel azonos feltételek mellett nyújthatnak be az elmaradt munkabérekre vonatkozó kártérítési igényt [46], **a panasztételi mechanizmusok a gyakorlatban hatékonyabban is működhetnének** [47]. Az Alapjogi Ügynökség[48] rámutatott, hogy egyes tagállamokban a rendezetlen jogállású migránsok nem veszik igénybe a meglévő panasztételi rendszereket. Ennek több oka is lehet: a munkavállalókat panasztételre sarkalló ösztönzők hiánya; a jogaikra és a rendelkezésre álló panasztételi mechanizmusra vonatkozó korlátozott tájékoztatás; gazdasági akadályok, például a kizárólag a tagoknak segítséget nyújtó szakszervezetek tagsági díjai; és főként a lelepleződéstől, a fogva tartástól és a kiutasítástól való félelem.

A **hatóságoknak a szociális partnerekkel és a nem kormányzati szervezetekkel való együttműködése** alapvető fontosságú a panasztétel megkönnyítéséhez, mivel az említett szervezetek gyakran közvetlen kapcsolatban állnak a munkavállalókkal, figyelemfelkeltő tevékenységet folytathatnak, tájékoztathatják az irreguláris migránsokat a jogaikról, kölcsönös bizalmat építhetnek és segíthetnek a munkavállalóknak abban, hogy panasz benyújtása céljából azonosítsák a be nem jelentett munkavégzés és a munkaerő-kizsákmányolás eseteit. A szociális partnerek és a nem kormányzati szervezetek szerepe szintén nagyon fontos a panasztétel megkönnyítésében és a kizsákmányolási esetek feltárásában, valamint az irreguláris migránsok attól való félelmének leküzdésében, hogy ha a migrációs hatóságok észlelik a jelenlétüket, kiutasítási eljárás alá vonják őket. A tagállamok nagy többségében a

[42] Az áldozatok jogairól szóló irányelv értelmében az áldozatokat megkülönböztetésmentesen, tartózkodásra való jogosultságuktól függetlenül illetik meg jogok.
[43] Az okmányokkal nem rendelkező migránsokkal kapcsolatos nemzetközi együttműködés platformja (PICUM), A munkavállaló az munkavállaló: Hogyan biztosítható az okmányokkal nem rendelkező migráns munkavállalók igazságszolgáltatáshoz való joga (2020), 21-22. o.
[44] Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Cseh Köztársaság, Franciaország, Németország, Görögország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Portugália és Spanyolország.
[45] Belgium, Bulgária, Ciprus, Cseh Köztársaság, Franciaország, Görögország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia, Portugália, Spanyolország.
[46] Az Európai Migrációs Hálózat összefoglaló jelentése – Harmadik országbeli állampolgárok illegális foglalkoztatása az Európai Unióban (2017).
[47] Alapjogi Ügynökség, Az irreguláris migránsok munkaerő-kizsákmányolással szembeni védelme: a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv szerepe (2021), 12. o.
[48] Ugyanott, 5. o.

jogszabályok fontos szerepet biztosítanak az említett érdekelt feleknek, különösen a szakszervezeteknek[49], a panasztételt elősegítő nemzeti mechanizmuson belül.

A panaszok benyújtásával kapcsolatos nehézségek mellett az irreguláris migránsok az elmaradt járandóságok kifizetése terén is akadályokba ütköznek. Noha az irányelv előírja annak vélelmezését, hogy munkabér legalább a minimálbérnek megfelelő összeg[50], és a foglalkoztatás időtartama legalább három hónap, az érdekelt felek **számos hiányosságra mutatnak rá a minimális javadalmazásra vonatkozó rendelkezések gyakorlati végrehajtása terén**. Ez például amiatt fordul elő, hogy a munkaügyi felügyeleti hatóságok vagy az irreguláris migráns munkavállalókat segítő és tanácsokkal ellátó szakemberek nem ismerik kellőképpen a vonatkozó rendelkezéseket. A gyakorlatban az irreguláris migránsok olyan helyzetbe kerülhetnek, hogy a legalább három hónapos foglalkoztatás vélelme nem terjed ki a teljes munkaidőben történő foglalkoztatás vélelmezésére[51], hanem bizonyítékot kell szolgáltatniuk a ledolgozott órák számáról és be kell nyújtaniuk különféle típusú bizonyítékokat, például üzeneteket, fényképeket vagy tanúvallomásokat[52]. Ezen túlmenően az irreguláris migránsok akadályokba ütköznek a bérkifizetésekhez való tényleges hozzájutás tekintetében, a bírósági eljárás hossza vagy költségei, a jogszerű tartózkodás nélküli bankszámlanyitás előtt álló akadályok, a munkáltatóknak a fizetés kikerülésére irányuló stratégiái[53] vagy a munkáltatók fizetésképtelensége[54], illetve kiutasítás esetén a finanszírozási eszközökhöz való hozzáférés nehézségei miatt.

Bár az irányelv lehetővé teszi az illegálisan foglalkoztatott harmadik országbeli állampolgárok számára, hogy a származási országukba való visszatérésüket követően az elmaradt járandóság kifizetésére vonatkozó kereset nyújtsanak be, **a jelek szerint hiányoznak azok a mechanizmusok, amelyek megkönnyítenék a keresetindítást a már nem a tagállamban tartózkodó személyek számára**, és csak nagyon kevés tagállam rendelkezik konkrét behajtási mechanizmusokkal[55]. A hatékony mechanizmusok kialakítása mindazonáltal alapvetően fontos annak biztosításához, hogy ne szenvedjenek hátrányt jogaik gyakorlása során azok az irreguláris migránsok, akik még az elmaradt bérük kifizetésre irányuló eljárás lezárása előtt hazatérnek. Belgiumban abban az esetben, ha a munkaügyi felügyelők megállapítják, hogy a béreket nem megfelelően fizették ki, és a munkavállalókkal nem lehet azonnal felvenni a kapcsolatot, vagy elhagyták az országot, a munkáltatók kötelesek a munkabért befizetni a Szövetségi Letéti Alapba; nincs azonban olyan szervezeti egység vagy hatóság, amely köteles lenne az esedékes munkabért kifizetni vagy tájékoztatni a

[49] Az Alapjogi Ügynökség rendelkezésére álló információk szerint Olaszország, Málta, Szlovénia és Finnország kivételével valamennyi uniós tagállam.

[50] Számos tagállamban, például Bulgáriában, Cipruson, Németországban, Görögországban, Spanyolországban, Franciaországban, Magyarországon, Olaszországban, Portugáliában, Szlovéniában, Szlovákiában és Romániában a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár a minimálbér hatálya tekintetében egy tekintet alá esik a legális munkavállalóval.

[51] Például Németország és Ausztria.

[52] Az Európai Szakszervezetek Szövetsége (ESZSZ) által adott visszajelzés.

[53] Például a vállalati struktúrák megváltoztatása vagy a vállalkozás bezárása és vagyoni eszközeinek áthelyezése a fizetésképtelenség hivatalos bejelentése nélkül, vagy egyszerűen a kifizetés megtagadása.

[54] Az állam gyakran először az esedékes adó- és társadalombiztosítási járulékokat hajtja be, még akkor is, ha ez azt jelenti, hogy a munkavállaló nem kapja meg a járandóságát.

[55] Csak Belgium, Görögország és Franciaország számolt be ilyen mechanizmusokról – Európai Migrációs Hálózat összefoglaló jelentése – Harmadik országbeli állampolgárok illegális foglalkoztatása az Európai Unióban (2017).

migránst. Franciaországban abban az esetben, ha az irreguláris migráns őrizetben van vagy már nem tartózkodik az országban, a béreket a Francia Bevándorlási és Integrációs Hivatalnál (OFII) helyezik letétbe, majd kifizetik a migránsnak. Ezenkívül az OFII-nek joga van arra, hogy az adóhivatal együttműködésével behajtsa a béreket, ha a munkáltató 30 napon belül nem fizeti ki a migráns járandóságát.

A **súlyos kizsákmányolás áldozatainak és a gyermekeknek a védelme**, az e súlyos bűncselekmények felderítését és szankcionálását célzó panasztétel megkönnyítése, valamint az elmaradt bérek behajtásának elősegítése érdekében az irányelv 6. cikkének (5) bekezdése lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a vonatkozó nyomozás vagy büntetőeljárás hosszához vagy a hatóságokkal való együttműködésre való hajlandósághoz kapcsolódó, **ideiglenes tartózkodási engedélyt adjanak ki** az irreguláris migránsok számára[56]. Ezek az engedélyek az elmaradt járandóság behajtásáig meghosszabbíthatók[57]. Az ilyen engedélyeket általában 6 hónap és egy év közötti időtartamra adják ki, és meghosszabbíthatók[58]. Több tagállamban[59] az ideiglenes tartózkodási engedély meghosszabbítható mindaddig, amíg az áldozat számára ki nem fizetik az esedékes bért; arra nézve azonban nem áll rendelkezésre információ, hogy milyen gyakran alkalmazzák ezt a rendelkezést.

A tagállamok több mint fele [60] rendelkezik olyan nemzeti jogszabályokkal, amelyek különleges ideiglenes tartózkodási engedélyt írnak elő a különösen kizsákmányoló munkafeltételek áldozatai számára, más tagállamok pedig emberkereskedelem esetén adnak ki ilyet. 2018-ban és 2019-ben azonban csak öt tagállam[61] adott ilyen tartózkodási engedélyt az irreguláris migránsok munkaerő-kizsákmányolása esetén, a legtöbb engedélyt Franciaország adta ki, ezt követte Svédország, Csehország, Németország és Lengyelország. Svédország arról is beszámolt, hogy tartózkodási engedélyt ad ki illegálisan foglalkoztatott kiskorúak számára.

Bár a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv **pozitív hatást** gyakorolt ezen a területen, mivel annak folyományaként konkrét panasztételi mechanizmusok kerültek kidolgozásra és lehetővé vált az ideiglenes tartózkodási engedélyek kiadása, az érdekelt felekkel folytatott konzultációkból az derül ki, hogy a munkaerő-kizsákmányolást elszenvedő irreguláris migránsok a gyakorlatban **nehezen férnek hozzá a tartózkodási engedély kiadására irányuló eljárásokhoz** vagy az engedélyek kiadásának feltételei okoznak nehézséget a számukra. Az érdekelt felek arról számolnak be, hogy az áldozatok nem kapnak kielégítő tájékoztatást és jogi tanácsadást arra vonatkozóan, hogy az engedélyek igényelhetők, hogy miként zajlik a kérelmezés és az elbírálás, hogy az engedélyek kiadását gyakran konkrét munkáltatókkal szembeni büntetőjogi vádakhoz kötik, valamint hogy az engedély kiadását az áldozatok büntetőeljárásban való részvételétől teszik függővé, holott az irányelv ezt nem írja elő.

3.3. A migránsok jogainak védelmét javító intézkedések

[56] Az irányelv 13. cikkének (4) bekezdése.
[57] Az irányelv 6. cikkének (5) bekezdése.
[58] Az ideiglenes tartózkodási engedélyt Cipruson, Magyarországon, Olaszországban, Romániában, Svédországban hat hónapra (meghosszabbítható), Németországban és Horvátországban egy évre, Szlovákiában pedig három hónapra (meghosszabbítható) adják ki.
[59] Észtország, Finnország, Németország, Lengyelország, Románia, Szlovénia és Svédország.
[60] Alapjogi Ügynökség, Az irreguláris migránsok munkaerő-kizsákmányolással szembeni védelme: a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv szerepe (2021).
[61] Csehország, Németország, Franciaország, Lengyelország és Svédország.

Az információhoz való hozzáférés és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosítása, az elmaradt járandóságok kifizetése és a panasztétel megkönnyítése képezik az irányelv védelmi intézkedéseinek azon lényeges elemeit, amelyek az irreguláris migránsok által elszenvedett igazságtalanságok orvoslását hivatottak szolgálni. A közvetett bizonyítékok és az érdekelt felek beszámolói arra utalnak, hogy az irreguláris migránsok **nem férnek hozzá hatékonyan az információkhoz és a panasztételi mechanizmusokhoz**. A panasztételi mechanizmus alkalmazására és az ideiglenes tartózkodási engedélyek kiadására vonatkozó adatok hiánya nem teszi lehetővé, hogy határozott következtetéseket lehessen levonni ebben a kérdésben.

A hatékony panasztételi mechanizmusok segítségével a hatóságok megtervezhetik és célzottabbá tehetik munkaügyi vizsgálataikat, az irreguláris migráns munkavállalókkal és harmadik felekkel együttműködve megalapozott vádat emelhetnek a visszaélést elkövető munkáltatókkal szemben, és végső soron elszámoltathatják ezeket a munkáltatókat. A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy ezek **a panasztételi mechanizmusok könnyen hozzáférhetők legyenek**, és hogy szem előtt tartsák a titoktartási követelményeket, ami ösztönözheti az irreguláris migráns munkavállalók panaszainak benyújtását és a kizsákmányolási esetek felderítését. A tagállamoknak **biztonságos jelentéstételi politikákat vagy protokollokat** kell kidolgozniuk annak érdekében, hogy az irreguláris migráns munkavállalók bejelentést tehessenek a jogsértő munkáltatókról, és hogy amikor kapcsolatba lépnek a bűnüldöző hatóságokkal, ne kelljen attól tartaniuk, hogy migrációs helyzetük kihat jogaik gyakorlására. A munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelvre szakosodott, irreguláris migrációval foglalkozó bizottsági szakértői csoport keretében a Bizottság elő fogja mozdítani az elmaradt járandóság kifizetését és átvételét, valamint a panaszok benyújtását – akár a migránsnak a hazájába való visszatérést követően is – biztosító **hatékony mechanizmusok azonosítására vonatkozó bevált gyakorlatok cseréjét**, szem előtt tartva a biztonságos jelentéstételi politikák vagy protokollok szükségességét.

A szociális partnerek és a nem kormányzati szervezetek szintén központi szerepet játszanak a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelvben foglalt védelmi intézkedések előmozdításában és végrehajtásában, valamint abban, hogy jobban meg tudják szólítani az irreguláris migránsokat. A Bizottság meg fogja erősíteni a **párbeszédet a szociális partnerekkel** és az okmányokkal nem rendelkező munkavállalókat képviselő nem kormányzati szervezetekkel, és e tevékenységek kialakítása során együtt fog működni a be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó európai platformmal.

Javítani kell az irreguláris migráns munkavállalók **hozzáférését az arra vonatkozó objektív és szisztematikus tájékoztatáshoz**, hogy mely jogok illetik meg őket és milyen segítségnyújtási és jogorvoslati mechanizmusokat vehetnek igénybe. Az uniós források segítésével a tagállamoknak az irreguláris migráns munkavállalóknak szóló **tájékoztató és figyelemfelkeltő kampányokat** kell kidolgozniuk, együttműködésben a vállalkozói szövetségekkel, a szakszervezetekkel és a nem kormányzati szervezetekkel. A Bizottság az Alapjogi Ügynökséggel együttműködve tematikus képzést fog kidolgozni a felügyelők számára abból a célból, hogy tájékoztatást nyújtsanak az irreguláris migráns munkavállalóknak az őket megillető jogokról és arról, hogy javadalmazási mechanizmusok útján hogyan nyújthatnak be kereseteket, akár a származási országukba való visszatérést követően is.

A Bizottság a jövőben:

- támogatja a hatékony panasztételi mechanizmusokkal, valamint az irreguláris migráns munkavállalóknak a bűnüldöző szervekkel való együttműködésére vonatkozó gyakorlati politikával vagy protokollokkal kapcsolatos bevált gyakorlatok cseréjét;
- párbeszédet indít a szociális partnerekkel, a munkáltatói szervezetekkel, a szakszervezetekkel és a nem kormányzati szervezetekkel, igénybe véve a be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó európai platform szakértelmét;
- támogatja az irreguláris migráns munkavállalóknak szóló, az őket megillető jogokra vonatkozó tájékoztató és figyelemfelkeltő kampányok kidolgozását, együttműködésben a vállalkozói szövetségekkel, a szakszervezetekkel és a nem kormányzati szervezetekkel.

A tagállamok kötelesek:

- javítani a panasztételi mechanizmusok hozzáférhetőségét, hogy panasz benyújtására ösztönözzék az irreguláris migránsokat illegális foglalkoztatás és kizsákmányolás előfordulása esetén;
- biztonságos jelentéstételi politikákat vagy protokollokat kidolgozni annak érdekében, hogy az irreguláris migráns munkavállalók úgy léphessenek kapcsolatba a bűnüldöző hatóságokkal, hogy ne kelljen attól tartaniuk, hogy migrációs helyzetük kihat jogaik gyakorlására;
- támogatni a szakszervezeteket és a civil társadalmi szervezeteket az irreguláris migráns munkavállalóknak nyújtott tájékoztatás és tanácsadás, jogi segítségnyújtás és egyéb szolgáltatások során.

4. Vizsgálatok

4.1. A tagállamok által végzett vizsgálatok

A vizsgálatok az irreguláris migránsokat foglalkoztató munkáltatók és a kizsákmányolási esetek felderítésének **legfontosabb eszközei**. A vizsgálatok eredményei alapján lehet felelősségre vonni és szankcionálni a munkáltatókat, és meghozni a szükséges intézkedéseket a kizsákmányolásnak kitett irreguláris migráns munkavállalók védelme érdekében. Az irányelv 14. cikkének (1) bekezdése előírja a tagállamok számára annak biztosítását, hogy a legkockázatosabb tevékenységi ágazatokat azonosító kockázatértékelések alapján hatékony és megfelelő vizsgálatokat folytassanak, amelynek hiányában nem lehet elérni a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv célkitűzéseit.

Mivel az irányelv nem határozza meg a „hatékony és megfelelő” vizsgálat fogalmát, a különféle tagállami gyakorlatok **több olyan tényezőre utalnak, amelyek korlátozzák a vizsgálatok hatékonyságát**: ilyen az illegális foglalkoztatás kockázatának leginkább kitett gazdasági ágazatok azonosítása, a tagállamokban végzett vizsgálatok alacsony szintje (többek között az illegális foglalkoztatás kockázatának leginkább kitett ágazatokban), a megfelelő erőforrások hiánya és a vizsgálatok során azonosított, kizsákmányolt migránsokkal való kapcsolattartás nehézsége.

Amint már jeleztük, a tagállamok által benyújtott **vizsgálati adatok jelentős hiányosságokat mutatnak**. Továbbá ahhoz, hogy a vizsgálatok eredményesek legyenek, célzottan a tagállamok azon ágazataira kell összpontosítaniuk, amelyek **a leginkább ki vannak téve az illegális foglalkoztatás kockázatának**. Ezeken a területeken van nagyobb szükség vizsgálatokra. A tagállamok nemzeti útmutatók vagy éves cselekvési tervek, a korábbi vizsgálatok során gyűjtött adatok és eredmények, panaszok, más nemzeti hatóságoktól érkező tippek és/vagy továbbutalások segítségével kockázatértékelést végeznek a szóban forgó kockázatos területek[62] meghatározása céljából. Úgy tűnik, hogy az illegális foglalkoztatás által leginkább érintett ágazatok a legtöbb tagállamban hasonlóak, és általában olyan **munkaerő-igényes, alacsony képzettséget igénylő és alacsony bérezésű ágazatokról** van szó, ahol magas a munkaerő fluktuációja. A legjellemzőbb kockázatos ágazatok közé tartozik a mezőgazdaság, az építőipar, a feldolgozóipar, az otthoni gondozás és a szociális ellátás, a vendéglátás és az étkeztetés[63]. Több tagállam[64] azonban nem nevesített kockázatos ágazatokat a Bizottságnak küldött beszámolójában, ami azt jelzi, hogy a vizsgálatokat jobban kell rangsorolni. Bár a kockázatos szektorok hosszú távon általában nem változnak, a gazdasági fejlemények az illegális foglalkoztatás kockázatának kitett olyan új ágazatok kialakulásához vezethetnek, mint például a **platform-munkavállalók**. A tagállamoknak ezért rendszeresen frissíteniük kell kockázatos ágazataik jegyzékét.

A **jelenlegi rendszerben végzett vizsgálatok száma valószínűleg nem fogja visszatartani a munkáltatókat az irreguláris migránsok foglalkoztatásától**. A vizsgálat alá vont ágazatokban tevékenykedő munkáltatók aránya általában nagyon alacsony; emiatt a munkáltatók úgy ítélhetik meg, hogy az illegális foglalkoztatásból származó gazdasági előny nagyobb, mint annak valószínűsége, hogy a vizsgálatok során lelepleződnek. Az összes ágazatra kiterjedő vizsgálatokra[65] vonatkozó tagállami információkat bemutató 3. és 4. táblázatból az derül ki, hogy a tagállamok igen eltérő erőfeszítéseket tesznek a vizsgálatok során. 2019-ben például Bulgáriában, Észtországban, Franciaországban, Lettországban, Hollandiában és Svédországban **az összes ágazat munkáltatóinak kevesebb mint 1 %-át vizsgálták**; tizenhárom tagállamban a vizsgálatok a munkáltatóik 1–10 %-ára terjedtek ki[66]; Ausztriában a vizsgálatok az összes munkáltató 14,5 %-át érintették, a Szlovéniában és Szlovákiában végzett vizsgálatok pedig az összes munkáltató több mint 30 %-át fedték le. A Bizottság rendelkezésére álló információk azt mutatják, hogy a legtöbb tagállamban **a vizsgálatok nem a kockázatos ágazatokra összpontosulnak**, és ez a helyzet nem felel meg az irányelv követelményeinek. Emellett a tagállamok és más érdekelt felek[67] arról számoltak be, hogy a munkaügyi felügyeleti hatóságok **gyakran nem rendelkeznek elegendő személyzettel és forrással**, ami kihat az elvégzett vizsgálatok számára és gyakoriságára.

[62] Az Európai Migrációs Hálózat összefoglaló jelentése – Harmadik országbeli állampolgárok illegális foglalkoztatása az Európai Unióban (2017), 20. o.
[63] Ugyanott, 14-15. o.
[64] Csehország, Észtország, Litvánia, Málta és Románia.
[65] Portugália csak a kockázatos ágazatokról (mezőgazdaság/erdészet/halászat, építőipar és szálláshely-szolgáltatás/étkeztetés) számol be.
[66] Belgium, Csehország, Németország, Görögország, Spanyolország, Horvátország, Magyarország, Olaszország, Litvánia, Málta, Lengyelország, Románia és Finnország.
[67] Az Európai Szakszervezetek Szövetsége (ESZSZ) által a célzott konzultációk keretében, valamint a tagállamok képviselői által a migránscsempészéssel foglalkozó nemzeti kapcsolattartó pontok 2021. februári ülésén adott visszajelzés.

Az illegális foglalkoztatás eseteinek felderítésén túl a vizsgálatok arra is szolgálnak, hogy **azonosítsák azokat a helyzeteket, amelyek kiszolgáltatottsággal és kizsákmányolással járnak**, különösen a gyermekek jogait, az alapvető munkaügyi normákat és a nemek közötti egyenlőséget érintő esetekben. Az érdekelt felek[68] arra is rámutatnak, hogy az elfogás és a visszaküldés kockázata visszatartja a kizsákmányolt munkavállalókat attól, hogy a vizsgálatok során beszámoljanak helyzetükről, különösen akkor, ha a vizsgálatot a munkaügyi felügyelet és a rendőri/bevándorlási hatóságok közösen végzik. Az érdekelt felek ezért pártolják a munkaügyi vizsgálatok és a bűnüldözési/bevándorlási tevékenységek teljes különválasztásának gondolatát, ami garantálná, hogy a vizsgálatok során azonosított irreguláris migránsokat ne irányítsák tovább a bevándorlási hatóságokhoz kiutasítási eljárás céljából. Az Alapjogi Ügynökség megjegyzi továbbá, hogy a munkaügyi hatóságok, és az emberkereskedelem elleni csoportok vagy a munkaerő-kizsákmányolás elleni küzdelemre kiképzett más speciális egységek közösen végzett ellenőrzései elősegíthetik **a munkaerő-kizsákmányolás vagy az emberkereskedelem áldozatává vált migránsok azonosítását.**

A munkáltatókkal szembeni panasztételt kijelölt harmadik felek – például szakszervezetek vagy nem kormányzati szervezetek – közreműködésével megkönnyítő mechanizmusok célja annak garantálása, hogy a kizsákmányolással járó helyzetek napvilágra kerüljenek, és azokat bejelentsék az illetékes hatóságoknak. Ezek hatékony végrehajtása elsődleges fontosságú (lásd a 3.2. szakaszt) annak biztosításához, hogy az irreguláris migráns munkavállalók a kiutasítási eljárás alá vonástól való félelem nélkül gyakorolhassák jogaikat. Emellett néhány tagállam további intézkedéseket hozott a kizsákmányolás bejelentésének megkönnyítése érdekében. Hollandia például az úgynevezett „szabad érkezés és szabad távozás” politikáját [69] alkalmazza, amelynek értelmében az irreguláris migránsok a letartóztatás vagy a kiutasítás veszélye nélkül jelenthetik be a bűncselekményeket a rendőrségen, függetlenül attól, hogy milyen típusú bűncselekményről van szó. Spanyolország külön rendőri csoportokat hozott létre, amelyek feladata, hogy segítséget nyújtsanak a migránsoknak, köztük az irreguláris migránsoknak oly módon, hogy tájékoztatják őket a jogaikról, tanácsot adnak számukra jogállásuk rendezéséhez, és támogatják őket abban, hogy rossz bánásmód és a kizsákmányolás esetén a kiutasítás elrendelésének veszélye nélkül nyújthassanak be panaszt a munkáltatókkal és másokkal szemben.

4.2. A vizsgálatok hatékonyságának javítását célzó intézkedések

Ahhoz, hogy a vizsgálatok hatékonyak legyenek az illegális foglalkoztatás felderítése és az irreguláris migránsok védelmének biztosítása tekintetében, a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy azok az illegális foglalkoztatás kockázatának leginkább kitett gazdasági ágazatokra irányuljanak, a szóban forgó ágazatokban jelentős számú munkáltatóra terjedjenek ki, és rendszeres időközönként végezzék őket. Ezért valamennyi tagállamnak **átfogó és rendszeres kockázatértékeléseket kell végeznie**, amelyek kiterjednek az olyan új és kialakulóban lévő gazdasági területek vizsgálatára is, mint a platformgazdaság, hogy azonosítsák a kockázatos ágazatokat, és ezekről tájékoztassák a Bizottságot.

[68] Ugyanott.
[69] Ez a politika a nemzeti rendőrség belső politikai dokumentumán és a holland parlamenttel közös egyetértési megállapodáson alapul.

A Bizottság a tagállamokkal és a szociális partnerekkel szorosan együttműködve elő fogja mozdítani **a vizsgálatokkal, a kockázatértékeléssel** és a nemzeti munkaügyi felügyelőségek közötti együttműködéssel **kapcsolatos bevált gyakorlatok cseréjét**, akár arra vonatkozóan is, hogy a tagállamok által azonosított kockázatos ágazatokban végzett éves vizsgálatok esetében mi tekinthető **visszatartó erejű és reális célkitűzésnek**.

Annak érdekében, hogy a vizsgálatok során könnyebb legyen azonosítani a kizsákmányolással járó helyzeteket és az emberkereskedelem áldozatait, valamint hogy a tagállamok támogatást kapjanak az irányelvből eredő kötelezettségek végrehajtásához, a Bizottság az Alapjogi Ügynökséggel együttműködve, és a be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó európai platform szakértelmének igénybevételével strukturált módon elő fogja mozdítani a gyakorlatok cseréjét, például **a munkaügyi hatóságok és a munkaerő-kizsákmányolással foglalkozó szakcsoportok által végzett közös vizsgálatokkal** kapcsolatosan. A tagállamoknak emellett **képzést kell nyújtaniuk a munkaügyi felügyelők számára** a kizsákmányolás és az emberkereskedelem eseteinek azonosításáról, valamint arról, hogy a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv alapján milyen jogok illetik meg az irreguláris migráns munkavállalókat. A Bizottság ugyanakkor megvizsgálja annak lehetőségét, hogy adott esetben az Alapjogi Ügynökséggel együttműködésben képzéssel támogassa a tagállamokat.

A Bizottság a jövőben:

- szorosan együttműködik a tagállamokkal a kockázatos ágazatokban tevékenykedő munkáltatók vizsgálatára vonatkozó lehetséges éves célértékek meghatározása érdekében;
- a be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó európai platform szakértelmének igénybevételével előmozdítja a vizsgálatokkal, a kockázatos ágazatok azonosításával és a felügyelőségek közötti együttműködéssel kapcsolatos bevált gyakorlatok cseréjét;
- előmozdítja a kizsákmányolás és az emberkereskedelem áldozatainak azonosítására vonatkozó bevált gyakorlatok cseréjét, beleértve a külön erre a célra létrehozott csoportokkal közös vizsgálatokat is;
- megvizsgálja annak lehetőségét, hogy az Alapjogi Ügynökséggel együttműködésben a munkaügyi felügyelőknek nyújtott képzéssel támogassa a tagállamokat.

A tagállamok kötelesek:

- gondoskodni arról, hogy a vizsgálatok az illegális foglalkoztatás kockázatának leginkább kitett gazdasági ágazatokra irányuljanak, a szóban forgó ágazatokban jelentős számú munkáltatóra terjedjenek ki, és rendszeres időközönként végezzék őket;
- átfogó és rendszeres kockázatértékeléseket végezni, amelyek kiterjednek az olyan új és kialakulóban lévő gazdasági területek vizsgálatára is, mint a platformgazdaság, hogy azonosítsák a kockázatos ágazatokat, és ezekről tájékoztassák a Bizottságot;
- képzést nyújtani a munkaügyi felügyelők számára a kizsákmányolás és az emberkereskedelem eseteinek azonosításáról, valamint arról, hogy a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv alapján milyen jogok illetik meg az irreguláris migráns munkavállalókat.

5. Jelentős információhiány

Az irányelv előírja, hogy a tagállamoknak évente tájékoztatniuk kell a Bizottságot a vizsgálatok számáról és azok eredményeiről[70], az elmaradt járandóságok munkáltatók általi kifizetéséről, az alkalmazott egyéb intézkedésekről és a panasztétel megkönnyítéséről[71]. Ezek az információk alapvetően fontosak ahhoz, hogy értékelni lehessen az irányelvben foglalt intézkedések végrehajtásának módját és azok következményeit. A tagállamok azonban nagyon kevés és nem egységes információt szolgáltatnak, ami jelentős adathiányhoz vezet a vizsgálatok száma és azok eredményei, a pénzügyi és büntetőjogi szankciók alkalmazása, a megindított büntetőeljárások száma, valamint a panasztételi mechanizmusok alkalmazása és eredményei tekintetében.

Továbbá nem állnak rendelkezésre teljes körű és megbízható adatok és információk **a panasztételi mechanizmusok alkalmazásáról és azok eredményéről**, és a tagállamok nem kellő mértékben számolnak be az **elmaradt járandóságok kifizetése iránti**, benyújtott és sikeresen lezárt **keresetek** számáról, valamint a visszaélést elkövető munkáltatókkal szemben indított eljárásokról. Egyetlen tagállam sem rendelkezik központosított adatokkal az irreguláris migránsok által az esedékes munkabérük kifizetésével kapcsolatban benyújtott sikeres panaszok számáról. Ezért még ha a keresetek sikeresek is, gyakran nem ismert, hogy a munkavállalók végül megkapták-e elmaradt járandóságukat, ugyanis a munkáltatók gyakran csődöt jelentenek vagy eltűnnek. A benyújtott panaszok számára és eredményeire vonatkozó átfogó áttekintés hiányában nehéz következtetéseket levonni arról, hogy a tagállamokban mennyire hatékony az igazságszolgáltatáshoz való jog érvényesítése és a panasztételi mechanizmusokhoz való hozzáférés, milyen gyakran alkalmazzák ezeket a mechanizmusokat, és mekkora sikerrel.

A megbízható és teljes körű információk hiánya **megnehezíti annak egyértelmű értékelését, hogy az irányelv visszatartó hatással volt-e** az illegális foglalkoztatásra és visszaszorította-e azt, valamint hogy a tagállamokban alkalmazott büntetőjogi szankciók hatékonyak, arányosak és visszatartó erejűek-e. Az információgyűjtés javítása mind nemzeti, mind uniós szinten hozzájárulna a hatékonyabb jogérvényesítési stratégiához.

A **jelentős adathiány megszüntetése**, valamint a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv hatásának és eredményességének **megbízható értékelése** érdekében javítani kell a nemzeti hatóságok általi jelentéstételt. Először is a tagállamoknak időszerű, teljes körű és összehasonlítható információkat kell szolgáltatniuk annak érdekében, hogy eleget tegyenek az irányelv 16. cikkének (2) bekezdésében foglalt követelményekből eredő kötelezettségüknek. Annak érdekében, hogy támogassa a tagállamokat jelentéstételi kötelezettségük teljesítése során, a Bizottság az Európai Migrációs Hálózat támogatásával **informatikai adatszolgáltatási rendszert és adatbázist** hoz létre. Ez a rendszer megkönnyíti az alábbiakra vonatkozó adatok gyűjtését a nemzeti hatóságoktól: a munkáltatókkal szemben kiszabott pénzügyi, büntetőjogi és egyéb szankciók, a panasztételi mechanizmusok alkalmazása – többek között a benyújtott panaszok száma és azok eredménye, a munkabérek kifizetése iránti keresetek és a munkabérek kifizetése, a kiadott ideiglenes tartózkodási engedélyek –, valamint az elvégzett vizsgálatok és azok eredményei. A Bizottság a

[70] Az irányelv 14. cikke.
[71] Az irányelv 16. cikkének (2) bekezdése.

tagállamokkal együttműködve egyértelmű **jelentéstételi kritériumokat és követelményeket** határoz meg a magas színvonalú és következetes adatszolgáltatás érdekében, valamint annak biztosítása céljából, hogy az adatok hiánytalanok és összehasonlíthatók legyenek és kellő időben kerüljenek benyújtásra.

A Bizottság a jövőben:

- az Európai Migrációs Hálózat támogatásával informatikai adatszolgáltatási rendszert és adatbázist hoz létre a szankciókra, a védintézkedések alkalmazására és a vizsgálatokra vonatkozó információk és adatok gyűjtése céljából;
- a tagállamokkal együttműködve egyértelmű jelentéstételi kritériumokat és követelményeket határoz meg.

A tagállamok kötelesek:

- évente kellő időben beszámolni a vizsgálatokról és azok eredményéről (pl. a megindított és lezárt eljárások teljes száma, a kiszabott pénzbüntetések és büntetőjogi szankciók);
- javítani a panasztételi mechanizmusok alkalmazására és azok eredményére vonatkozó adatgyűjtést (pl. elmaradt járandóságok kifizetése iránti keresetek száma, a keresetek eredménye, a munkáltatókkal szemben indított eljárások száma).

6. Az illegális foglalkoztatás elleni uniós fellépés fokozása

Amint azt az új paktum is jelzi, az irreguláris migráció leküzdése érdekében az EU-nak átfogó megközelítés keretében kell kezelnie e jelenség valamennyi aspektusát. A migráció kiváltó okainak kezelése, a migránscsempészek elleni küzdelem harmadik országokkal való partnerségben történő újraindítása, valamint az EU-ba való legális beutazási lehetőségek megteremtése mellett az EU-nak meg kell **erősítenie válaszát az illegális foglalkoztatásra**, amely az irreguláris migráció egyik mozgatórugója, valamint a kizsákmányolás és visszaélések forrása. Ehhez gondoskodni kell a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv hatékonyabb végrehajtásáról és érvényesítéséről, ugyanis az irányelv a rendelkezésünkre álló legfontosabb eszköz, amelyben **még bőven rejlenek kiaknázatlan lehetőségek**.

A tagállamok eltérő szinten és mértékben hajtják végre az irányelvet. Bár a különböző megközelítések közötti különbségek az irányelv által biztosított rugalmasságot tükrözik, amely lehetővé teszi a tagállamok számára a nemzeti rendszereikhez legjobban illeszkedő megoldások alkalmazását, egyúttal azt is jelzi, hogy **általában alacsony hatékonysággal alkalmazzák a szankciókra, a védelmi intézkedésekre és a vizsgálatokra vonatkozó szabályokat** annak érdekében, hogy felderítsék a visszaélést elkövető munkáltatókat és megvédjék a migránsokat a kizsákmányolástól.

Először is már azáltal is jelentős javulás érhető el, ha **megerősítik** a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv meglévő kulcsrendelkezéseinek **tényleges alkalmazását**. A Bizottság arra ösztönzi a tagállamokat, hogy tegyenek lépéseket az e közleményben megfogalmazott legfontosabb ajánlások alapján. A Bizottság előmozdítja a párbeszédet a tagállami hatóságokkal és a különböző érdekelt felekkel, többek között úgy, hogy 2021-ben újraindítja a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelvre szakosodott, irreguláris

migrációval foglalkozó bizottsági szakértői csoport munkáját. A szakértői csoport munkájának célja, hogy javítsa a bevált gyakorlatok azonosítását és a tagállamok közötti megosztását, valamint hogy strukturált formában támogassa őket az irányelv rendelkezéseinek értelmezésében és végrehajtásában. E célból a Bizottság **szorosan együttműködik majd az érdekelt felekkel**, például a nemzeti munkaügyi és bevándorlási hatóságokkal, a szakszervezetekkel, a civil társadalmi szervezetekkel, a szociális partnerekkel és a nemzetközi szervezetekkel. A Bizottság adott esetben igénybe veszi a be nem jelentett munkavégzés kezelését célzó európai platform szakértelmét.

A Bizottság amellett, hogy támogatja a tagállamok végrehajtási erőfeszítéseit, folyamatosan figyelemmel kíséri az irányelv végrehajtását, és annak **hatékony érvényesítésére** fog összpontosítani. E közlemény elfogadását követően a Bizottság kapcsolatba lép a tagállamok illetékes hatóságaival annak érdekében, hogy további információkhoz jusson a szankciókkal, a vizsgálatokkal és a migránsok jogainak védelmével összefüggő, az irányelvből eredő alapvető kötelezettségek végrehajtásával kapcsolatban, továbbá hogy meghatározza a lehetséges megoldásokat. A Bizottság adott esetben **kötelezettségszegési** eljárásokat indít.

A Bizottság 2022 végéig megvalósítja az e közleményben ismertetett intézkedéseket, és a legkésőbb 2024-ben esedékes következő végrehajtási jelentésben **beszámol az elért eredményekről**. Az e közleményben bemutatott ajánlások révén elért eredmények, valamint a megújított végrehajtási és jogérvényesítési erőfeszítések fényében a Bizottság megvizsgálja, hogy szükség van-e a meglévő jogi keret módosítására, szem előtt tartva az illegális foglalkoztatás terén bekövetkező esetleges fejleményeket, valamint azt, hogy a munkáltatókkal szembeni szankciókról szóló irányelv továbbra is alkalmas-e a szóban forgó fejlemények kezelésére.

Táblázatok

1. táblázat: Pénzügyi szankciók

Tagállam	T/J személy *	Pénzügyi szankciók összege			5. cikk (3) bekezdés**	5. cikk (2) bekezdés b) pont ***	Módosítások
		Minimális	Rögzített	Maximális			
Az egyes illegálisan foglalkoztatott illegális migránsokra alkalmazandó bírság							
AT	T/J	1 000 EUR/ 4 000 EUR		10 000 EUR/ 50 000 EUR	Nem	Kiegészítő	Nincs változás
BE	T/J	300 €		3 000 EUR	Nem	Kiegészítő	Nincs változás
BG	T	500 BGN/ 1 000 (255/511 EUR)		7 500/15 000 BGN (3 834 / 7 669 EUR)	Nem	Kiegészítő	BG növelte a pénzbüntetés összegét. Korábban a természetes személlyel szemben kiszabott pénzbüntetés 500/1 000 BGN-től 5 000/10 000 BGN-ig terjedt. Jogi személy esetében a pénzbüntetés legfeljebb 20 000/40 000 BGN volt.
	J	2 000/4 000 BGN (1 022 / 2 045 EUR)		30 000/60 000 BGN (15 339 / 30 678 EUR)			
CY	T/J	1 500 EUR		3 000 EUR	Igen	Kiegészítő	A ciprusi kormány törvényjavaslatot nyújtott be a parlamenthez, hogy a szankciók visszatartó erejének növelése érdekében emelje a közigazgatási bírságok összegét. A törvényjavaslat elfogadására várhatóan a következő hetekben kerül sor.
EE	T			1 200 EUR	Nem	Kiegészítő	Nincs változás
	J			3 200 EUR			
EL	T/J		5 000 EUR / 10 000 EUR		Nem	Kiegészítő	EL növelte a szankciók mértékét. Korábban a pénzbüntetés összege 3 000 EUR-tól és 15 000 EUR-ig terjedt.
ES	T/J	500 €		100 000 EUR	Nem	Kiegészítő	ES növelte a pénzbüntetés összegét, amely korábban 6 001 EUR-tól 60 000 EUR-ig terjedt.
FR	T/J	6 980 EUR		15 000 EUR/75 000 EUR	Nem	Kiegészítő	Franciaország a ténybeli körülmények jobb figyelembevétele érdekében modulálta a pénzbüntetés összegét (2013. június 4-i rendelet).
HR	T	10 000 HRK (1 334 EUR)		30 000 HRK (4 002 EUR)		Kiegészítő	
	J	70 000 HRK		150 000 HRK	Igen		

		(9 338 EUR)		(20 010 EUR)			
HU	T/J	a minimálbér négyszerese		a minimálbér tizenötszöröse	Igen	Kiegészítő	A minimálbér 161 000 HUF/hónap (465,129 EUR) 2020-ban
IT	T	1 800 EUR		43 200 EUR	Igen	Figyelembe véve	IT növelte a szankció összegét. Korábban a pénzbüntetés összege 1 500 EUR-tól 12 000 EUR-ig terjedt.
LT	T	869 EUR/2 896 EUR		2 896 EUR/ 5 792 EUR	Nem	Kiegészítő	A módosítás 2017. január 1-jétől alkalmazandó.
	J	1 000 EUR/5 000 EUR		5 000 EUR/6 000 EUR			
LU	T/J		2 500 EUR		Nem	Kiegészítő	Nincs változás
NL	T			11 250 EUR	Igen	Figyelembe véve	NL növelte a pénzbüntetés összegét. Korábban a pénzbüntetés összege természetes személy esetében legfeljebb 4 000 EUR, jogi személy esetében 8 000 EUR volt.
	J			45 000 EUR			
RO	T/J	10 000 RON (2 032 EUR)		20 000 RON (4 064 EUR)	Nem	Kiegészítő	RO növelte a pénzbüntetés összegét. Korábban a pénzbüntetés összege 1 500 ROL-tól 2 000 ROL-ig terjedt.
SE	T/J			36 396/ 47 300 SEK (3 613 / 4 696 EUR)	Nem	Figyelembe véve	SE növelte a pénzbüntetés összegét.
SI	T	2 000 EUR		5 000 EUR	Nem	Kiegészítő	Nincs változás
	J	4 000 EUR		12 000 EUR			
A pénzbüntetés megállapítása során figyelembe veszik az irreguláris migránsok számát							
CZ	T			5 000 000 CZK (196 900 EUR)	Nem	Kiegészítő	CZ növelte a pénzbüntetést. Korábban a pénzbüntetés 2 000 000 CZK-ig terjedt.
	J	50 000 CZK (1 969 EUR)		10 000 000 CZK (393 800 EUR)			
DE	T/J			500 000 EUR	Nem	Kiegészítő	Nincs változás
FI	T/J	1 000 EUR		30 000 EUR	Igen	Kiegészítő	Nincs változás
LV	T	210 EUR		500 EUR	Igen	Kiegészítő	Nincs változás
MT	T/J			11 646,87 EUR	Nem	Kiegészítő	A pénzügyi szankció maximális összege nem változott, de további elemekkel egészült ki, pl. a visszatéréssel kapcsolatos költségek és a fizetések harmadik országba történő átutalásának költségei.
PL	T/J	1 000 PLN		30 000 PLN	Igen	Kiegészít	Nincs változás

		(223,1 EUR)		(6 693 EUR)		ő	
PT	T/J	2 000 EUR		90 000 EUR	Igen	Kiegészítő	Nincs változás
SK	T/J	2 000 EUR		200 000 EUR	Nem	Kiegészítő	Nincs változás

*T/J = Természetes személy/Jogi személy

** A 2009/52/EK irányelv 5. cikkének (3) bekezdése: „*A tagállamok rendelkezhetnek alacsonyabb összegű szankciókról, amennyiben a munkáltató az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárt magáncéllal foglalkoztató természetes személy és különösen kizsákmányoló munkafeltételek sem állnak fenn.*”

*** A 2009/52/EK irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja: „*A 3. cikkben említett tilalom megsértése esetén a következő szankciók alkalmazandók: b) az illegálisan foglalkoztatott harmadik országbeli állampolgárok visszatérésével kapcsolatos költségek megfizetése kiutasítási eljárás lefolytatása esetében. A tagállamok ehelyett határozhatnak úgy, hogy az a) pontban meghatározott pénzügyi szankciót legalább a visszatérés átlagos költségeinek figyelembevételével állapítják meg.”*

2021. június 11-i átváltási árfolyamok: 1 BGN = 0,5113 EUR, 1 CZK = 0,03938 EUR, 1 DKK = 0,134474 EUR, 1 HUF = 0,002889 EUR, 1 PLN = 0,2231 EUR, 1 RON = 0,2032 EUR, 1 SEK = 0,09929 EUR, 1 HRK = 0,1334 EUR

2. táblázat: Büntetőjogi szankciók

Tagállam	Szankciók (a szabadságvesztés időtartama és adott esetben pénzbüntetés)					Megjegyzések
	9. cikk (1) bekezdés a) pont „a jogsértés folytatólagos vagy tartósan ismétlődik”	9. cikk (1) bekezdés b) pont „jelentős számú, illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgár egyidejű foglalkoztatása”	9. cikk (1) bekezdés c) pont „különösen kizsákmányoló munkafeltételek”	9. cikk (1) bekezdés d) pont „olyan munkáltató, amelynek tudomása van arról, hogy az emberkereskedelem áldozatát foglalkoztatja”	9. cikk (1) bekezdés e) pont „kiskorú illegális foglalkoztatása”	
AT	360 napi díjig terjedő pénzbüntetés vagy 6 hónapig terjedő szabadságvesztés	360 napi díjig terjedő pénzbüntetés vagy 6 hónapig terjedő szabadságvesztés	legfeljebb 2 évig terjedő szabadságvesztés	legfeljebb 2 évig terjedő szabadságvesztés	360 napi díjig terjedő pénzbüntetés vagy 6 hónapig terjedő szabadságvesztés	A pénzbüntetés összege, amely az elkövető jövedelmétől függően 360 napi díjig terjedhet. A pénzbüntetés maximális összege 1,8 millió EUR lehet
BE	6 hónaptól 3 évig terjedő szabadságvesztés és/vagy 600 EUR és 6 000 EUR közötti pénzbüntetés		1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztés és 500 EUR és 50 000EUR közötti pénzbüntetés	1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztés és 500 EUR és 50 000EUR közötti pénzbüntetés	10 évtől 15 évig terjedő szabadságvesztés és 1 000 EUR és 100 000 EUR közötti pénzbüntetés	A 4. szintű büntetés olyan külföldiek foglalkoztatása esetén alkalmazandó, akik 3 hónapnál hosszabb ideig nem tartózkodhatnak Belgiumban vagy nem jogosultak erre.
BG	1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztés és 5 000 BGN (2 554 EUR) és 50 000 BGN (25 564 EUR) közötti pénzbüntetés	legfeljebb 4 évig terjedő szabadságvesztés és 2 000 BGN (1 022 EUR) és 20 000 BGN (10 225 EUR) közötti pénzbüntetés	1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztés és 5 000 BGN (2 554 EUR) és 50 000 BGN (25 564 EUR) közötti pénzbüntetés	legfeljebb 4 évig terjedő szabadságvesztés és 2 000 BGN (1 022 EUR) és 20 000 BGN (10 225 EUR) közötti pénzbüntetés	1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztés és 3 000 BGN (1 534 EUR) és 30 000 BGN (15 338 EUR) közötti pénzbüntetés	A 9. cikk (1) bekezdésének b) pontjában felsorolt szankciók arra a személyre vonatkoznak, amely egyidejűleg öt vagy több jogellenesen tartózkodó külföldit foglalkoztat.
CY	Legfeljebb 5 évig terjedő szabadságvesztés és/vagy 20 000 EUR-t nem meghaladó pénzbüntetés					A 9. cikk (1) bekezdésének a)–e) pontjában felsorolt egyes körülmények lehetnek kumulatívak vagy egymást helyettesítők.
CZ	hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés: 6 hónapig terjedő szabadságvesztés, vagyon vagy más vagyoni érték elkobzása, vagy szakmai tevékenység folytatásának tilalma. - Egy évig terjedő szabadságvesztés, ha az adott személy szervezett csoport tagjaként, ellenérték fejében vagy ismételten elkövette a külföldiek illegális foglalkoztatásának bűncselekményét. - Hat hónaptól három évig terjedő szabadságvesztés, ha			-	Hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztés	Jogi személyekre maximum 1 460 000 000 CZK-ig (53 100 563 EUR) terjedő pénzbüntetés szabható ki.

	az elkövető saját maga vagy valaki más javára jelentős haszonhoz jutott. - Egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés, és adott esetben vagyonelkobzás, ha az elkövető e bűncselekmény révén saját maga vagy valaki más javára nagymértékű haszonhoz jutott.					
DE	legfeljebb 1 évig terjedő szabadságvesztés vagy pénzbüntetés	legfeljebb 1 évig terjedő szabadságvesztés vagy pénzbüntetés	legfeljebb 3 évig (súlyos esetekben: 6 hónaptól 5 évig) terjedő szabadságvesztés vagy pénzbüntetés	legfeljebb 3 évig terjedő szabadságvesztés vagy pénzbüntetés	legfeljebb 1 évig terjedő szabadságvesztés vagy pénzbüntetés	1. Szándékosan elkövetett bűncselekmény esetén 1 000 000 EUR-t meg nem haladó pénzbüntetés; 2. Gondatlanságból elkövetett bűncselekmény esetén 500 000 EUR-t meg nem haladó pénzbüntetés.
EE	30–500 napi tételű (96 EUR–1 600 EUR között) pénzbüntetés, vagy legfeljebb 3 évig terjedő szabadságvesztés					A jogi személyeket csak pénzbüntetéssel lehet sújtani (3 200 EUR–16 000 000 EUR) Jogi személy kötelező feloszlatása.
EL	legalább 5 hónapig terjedő szabadságvesztés			legalább 6 hónapig terjedő szabadságvesztés	legalább 6 hónapig terjedő szabadságvesztés	Nincs különbség a természetes és a jogi személy munkáltatók között.
ES	3-tól 18 hónapig terjedő szabadságvesztés és 12–30 havi tételű pénzbüntetés	6 hónaptól 6 évig terjedő szabadságvesztés és 6–12 havi tételű fizetendő pénzbüntetés	2–5 évig terjedő szabadságvesztés és 6–12 havi tételű pénzbüntetés	2-től 5 évig terjedő szabadságvesztés és 6–12 havi tételű pénzbüntetés -	3-tól 18 hónapig terjedő szabadságvesztés és 12–30 havi tételű pénzbüntetés	
FI	Pénzbüntetés vagy legfeljebb 1 évig terjedő szabadságvesztés					
FR	10 évig terjedő szabadságvesztés és 100 000 EUR pénzbüntetés					
HR	6 hónaptól 5 évig terjedő szabadságvesztés					
HU	legfeljebb 2 évig terjedő szabadságvesztés	legfeljebb 2 évig terjedő szabadságvesztés	legfeljebb 3 évig terjedő szabadságvesztés	legfeljebb 3 évig terjedő szabadságvesztés	legfeljebb 3 évig terjedő szabadságvesztés	
IT	1-től 5 évig terjedő szabadságvesztés, súlyosbító körülmények esetén 5-től 15 évig terjedő szabadságvesztés					IT növelte a szabadságvesztés hosszát. Korábban: 3 hónaptól 1 évig terjedő szabadságvesztés és minden illegálisan foglalkoztatott munkavállaló után 5 000 EUR pénzbüntetés; nyereségszerzés céljából elkövetett bűncselekményekhez kapcsolódó tevékenységek esetén
	A szankció legalább egyharmaddal, legfeljebb felével történő növelés			A szankciók legalább egyharmaddal, legfeljebb felével történő növelés és érintett személyenként 25 000 EUR pénzbüntetés	A szankciók legalább egyharmaddal, legfeljebb felével történő növelés és	

				érintett személyenként 25 000 EUR pénzbüntetés	megnövelt szankciók.
LT	Pénzbüntetés vagy legfeljebb 2 évig terjedő szabadságvesztés	legfeljebb 8 évig terjedő szabadságvesztés	2 évtől 10 évig terjedő szabadságvesztés, vagy legalább két személy esetén 4 évtől 12 évig terjedő szabadságvesztés		Jogi személyekkel szembeni külön szankciók: 1) pénzbüntetés (10 000 EUR és 5 000 000 EUR között); 2) a jogalany működésének korlátozása; 3) a jogalany felszámolása.
LU	8 naptól 1 évig terjedő szabadságvesztés és/vagy 2 501 EUR és 20 000 EUR közötti pénzbüntetés				Jogi személyekkel szembeni külön szankciók: 1) pénzbüntetés: minimum 500 EUR, maximum 750 000 EUR; 2) különleges elkobzás; 3) közbeszerzési eljárásban való részvételből való kizárás; 4) felszámolás
LV	Ideiglenes szabadságelvonás (legfeljebb 3 hónapos szabadságvesztés) vagy pénzbüntetés (legfeljebb 100 havi minimálbér (50 000 EUR))				
MT	Legfeljebb 11 646,87 EUR összegű pénzbüntetés és/vagy legfeljebb 2 évig terjedő szabadságvesztés. A 9. cikk (1) bekezdésének a)–e) pontjában említett súlyosbító körülmények megvalósulása esetén a büntetést egy vagy két fokkal növelni kell.				Jogi személyekkel szembeni külön szankciók: 1. maximum 2 500 EUR összegű pénzbüntetés; 2. engedélyek felfüggesztése vagy törlése; 3. ideiglenes vagy végleges bezárás; 4. kötelező felszámolás
NL	legfeljebb 4 évig terjedő szabadságvesztés vagy az ötödik kategóriába tartozó pénzbüntetés	legfeljebb 4 évig terjedő szabadságvesztés vagy az ötödik kategóriába tartozó pénzbüntetés, valamint az emberkereskedelem esetén alkalmazandó maximális szankció tizenkét évet meg nem haladó időtartamú szabadságvesztés.			A büntető törvénykönyv lehetővé teszi a jogi személyek elleni büntetőeljárást. A jogi személyek, valamint a felettes vagy a felügyelő szankcionálhatók.
PL	Pénzbüntetés (a pénzbüntetést napi tételekben szabják ki, meghatározva a tételek számát és egy tétel összegét. A tételek legalacsonyabb száma 100, a legmagasabb pedig 1 080 000 złoty)	legfeljebb 3 évig terjedő szabadságvesztés	100 és 1 080 000 złoty közötti pénzbüntetés vagy		Jogi személyekkel szembeni külön szankciók: 1) tevékenység, termelt áruk és nyújtott

	vagy legfeljebb 12 hónapos szabadságelvonás.				szabadságelvonás	szolgáltatások népszerűsítésének és hirdetésének tilalma; 2) állami pénzügyi támogatásra való jogosultságból való kizárás; 3) nemzetközi szervezetek által nyújtott támogatásra való jogosultságból való kizárás; 4) közbeszerzésben történő részvételre való jogosultságból való kizárás; 5) bizonyos gazdasági tevékenység folytatásának tilalma; 6) bírósági határozat közzététele.
PT	legfeljebb 1 évig terjedő szabadságvesztés vagy legfeljebb 240 napi tételű pénzbüntetés (legfeljebb 120 000 EUR)	legfeljebb 2 évig terjedő szabadságvesztés vagy legfeljebb 480 napi tételű pénzbüntetés (legfeljebb 240 000 EUR)	1 évtől 5 évig terjedő szabadságvesztés	2 évtől 6 évig terjedő szabadságvesztés	legfeljebb 2 évig terjedő szabadságvesztés vagy legfeljebb 480 napi tételű pénzbüntetés (legfeljebb 240 000 EUR)	Jogi személyekkel szembeni külön szankciók: 1. pénzbüntetés; 2. a tevékenység gyakorlásának 3 hónaptól 5 évig terjedő tilalma.
RO		1 évtől 2 évig terjedő szabadságvesztés vagy pénzbüntetés	6 hónaptól 3 évig terjedő szabadságvesztés.	3 hónaptól 2 évig terjedő szabadságvesztés	3 hónaptól 2 évig terjedő szabadságvesztés	A 9. cikk (1) bekezdésének b) pontjában említett szankció ötnél több személy foglalkoztatása esetén alkalmazandó.
SE	Pénzbüntetés vagy legfeljebb 1 évig terjedő szabadságvesztés					A vállalati bírság összege legalább 10 000 SEK (1 138 EUR) és legfeljebb 3 000 000 SEK (341 382 EUR). Ezenkívül a svéd büntető törvénykönyv 36. fejezetének 4. szakasza lehetővé teszi a bűncselekményből származó nyereség elkobzását. A jogi személy tehát az illegális foglalkoztatásból származó összes nyereségét elveszítheti.
SI	legfeljebb 2 évig terjedő szabadságvesztés		legfeljebb 3 évig terjedő szabadságvesztés			A jogi személlyel szemben kiszabott bírság összege a bűncselekmény elkövetőjével szemben

			kiszabott büntetés fokától (különösen a szabadságvesztés időtartamától) függ.
SK	legfeljebb 2 évig terjedő szabadságvesztés	6 hónaptól 3 évig terjedő szabadságvesztés	Jogi személyekkel szembeni szankciók: 800 EUR-tól 1 660 000 EUR-ig terjedő összeg elkobzása; Vagyonelkobzás

3. táblázat: A tagállamok által 2019-ben végzett vizsgálatok

	Vizsgálatok		Eredmények	
Tagállam	**Abszolút számadatok**	**Az összes vizsgált ágazat valamennyi munkáltatójához viszonyított százalékos arány**	**Azon vizsgálatok száma, amelyek során illegális munkavállalókat azonosítottak**	**Az azonosított illegális munkavállalók száma**
Belgium	14 658	6,3 %	1 062	1 629
Bulgária	391	0,4 %	4	14
Csehország	8 160	5,6 %	74	180
Németország	98 224	6,0 %	Nincs adat	Nincs adat
Észtország	100	0,2 %	0	44
Görögország	21 244	9,4 %	30	41
Spanyolország	15 706	1,7 %	3 215	4 948
Franciaország	1 286	0,1 %	1 068	1 800
Horvátország	10 100	2,8 %	142	321
Olaszország	129 289	8,2 %	907	1 608
Ciprus	9 203	126,1 %	68	104
Lettország	1 518	0,8 %	6	6
Litvánia	7 141	6,6 %	72	257
Luxemburg	5 682	64,6 %	61	68
Magyarország	15 509	3,5 %	47	85
Málta	3 920	6,1 %	13	22
Hollandia	1 746	0,5 %	386	405
Ausztria	27 518	14,5 %	3 345	5 831
Lengyelország	11 623	1,9 %	497	574
Portugália	1 167	0,6 %	0	757
Románia	1 416	1,5 %	0	121
Szlovénia	10 444	32,0 %	96	0
Szlovákia	23 891	36,6 %	5	7
Finnország	19 765	6,3 %	17	53
Svédország	2 675	0,5 %	331	584
Összesen	***442 376***	13,7 %	***11 446***	***19 459***

4. táblázat: A tagállamok által 2020-ban végzett vizsgálatok

	Vizsgálatok		Eredmények	
Tagállam	**Abszolút számadatok**	**Az összes vizsgált ágazat valamennyi munkáltatójához viszonyított százalékos arány**	**Azon vizsgálatok száma, amelyek során illegális munkavállalókat azonosítottak**	**Az azonosított illegális munkavállalók száma**
Belgium	10 080	4,37 %	832	1 371
Bulgária	131	0,13 %	5	5
Csehország	5 557	4,08 %	36	66
Németország	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Észtország	388	1,30 %	53	132
Görögország	10 904	10,61 %	27	41
Spanyolország	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Franciaország	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Horvátország	8 101	2,15 %	133	232
Olaszország	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Ciprus	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Lettország	1 239	0,68 %	8	8
Litvánia	4 161	1,93 %	0	3
Luxemburg	12 728	Nincs adat	54	70
Magyarország	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Málta	3 542	5,05 %	19	33
Hollandia	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Ausztria	29 220	15,94 %	3 483	5 302
Lengyelország	6 823	1,17 %	320	426
Portugália	631	1 %	Nincs adat	239
Románia	724	Nincs adat	Nincs adat	53
Szlovénia	7 826	Nincs adat	104	Nincs adat
Szlovákia	13 182	19 %	6	44
Finnország	14 593	4,55 %	2	6
Svédország	1 695	0,31 %	239	406
Összesen	***131 525***	***4,82 %***	***5 321***	***8 437***